ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 75 (8295)
МАРТЫН
29
ПЯТНИЦА
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

Мүнөөдэр Улан-Удэ городто хүдөөгэй түрүү механизаторнууд республиканска зүблөөндэ сугларба. Тэдэнэй дунда тракторна бригадануудай бригадирнууд, комбайнернууд, трактористнууд, инженер-механигууд бии.

Энэ зүблөөн дээрэ 1957 ондо хүдөө ажахын культуранудай үндэр баян ургаса абаха, машинно-тракторна паркые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэ юм.

Республикын түрүү механизаторнуудай зүблөөнэй бүтэсэтэй һайнаар хүдэлмэреэ дүүргэхыень хүсэнэбди.

ДАМ СААШАА ДЭБЖЭЕ!

Һая, Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын ниислэл хото — Улан-Удэдэ БМАССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сесси боложо дүүрэбэ. Энэ сесси дээрэ республикын арадай ажахые хүгжөөлгын 1957 оной түсэб, БМАССР-эй Гүрэнэй 1957 оной бюджет тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Мүн Верховно Соведэй Бюджетнэ комиссиин нэмэлтэ элидхэл соносхогдоһон, БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд баталагдаһан, БМАССР-эй Верховно Сүүд һунгагдаһан байна.

Манай республикын ажалшад партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые, зургаадахи табанжэлэй нэгэдэхи жэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө тэмсэхэ зуураа, үнгэрэгшэ 1956 ондо зарим тэды амжалта туйлаһан байна. Республикымнай промышленность продукци, эд бараа гаргаха түсэбөө юрэнхы дээрэнь 102 процент дүүргээ. 1955 онойхитой жэшэбэл 5 процент ехээр эд бараан гаргагдаа. 1956 ондо республикын колхозууд ба совхозууд мал ажалһаа ашаг шэмэ урдынхиһаа нилээд ехээр абажа, КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Правительствын баясхаланда хүртэһэн байна. Промышленность, хүдөө ажахы болон арадай ажахын бусад һалбаринуудай өөдөө дэбжэжэ байхада арад зоноймнай ажабайдал, культура улам дээшээ хүгжэнэ: культурно-ажаһуудалай хамаата гэр байранууд олоор баригдана, дээдэ, дунда һургуулинуудые хүн зомнай олоор дүүргэнэ, хүдэлмэришэд ба колхознигуудай олзо доходынь дээшэлнэ, тэдэнэр улам һайнаар эдеэлдэг, хубсалдаг боложо байна.

Верховно Соведэй депутадууд эдэ бүгэдэ амжалтануудые тэмдэглэхэ зуураа ажахын, культурна байгуулалтада, Соведүүдэй хүдэлмэридэ тохёолдодог ехэхэн дутагдалнуудые элирүүлһэн байха юм. Жэшээлхэдэ, нютагай ба эдеэ хоолой промышленностиин, олзоборилгын кооперациин, худалдаа наймаанай предприятинууд эд бараа, эдеэ хоолой зүйл ехээр гаргахын тула нютагайнгаа арга боломжые мууса хэрэглэнэ гэжэ олон депутадууд үшөөл шүүмжэлһэн байнад. Мүн барилгын организацинуудай хүдэлмэридэ айхабтар ехэ дутагдалнууд бии. Тэдэнэр барилга хэхэдээ удаанаар, шанар муутайгаар, үнэтэйгөөр хэдэг, хүн зоноо, машина техиикэеэ, мүнгэ зөөреэ хара мянган жэжэ барилганууд дээгүүр иишэ тиишэнь сасажархёод, нэгэшье барилга дүүргэхэ шадал тэнхээгүй болоцонхой байжа байдаг. Тиимын тула хэдэн жэлээр унжагайрһан барилганууд али олон дайралдадаг.

Хүдөө ажахын министерствын, аймгүйсэдкомуудай талаһаа колхозууд, МТС-үүд, совхозууд муугаар хүтэлбэрилэгдэнэ гэжэ шүүмжэлэл гараа. Хүтэлбэриин муу дээрэһээ газар тариалангай ажалһаа, мал ажалһаа хэдэн жэл удаа удаагуур ашаг шэмэ багаар абтана.

Соведүүдэй эмхидхэлэй хүдэлмэриие һайжаруулха тухай, Министерствонүүдэй, Управленинүүдэй, аймгүйсэдкомуудай хүтэлбэрилгын арга шадабариие нарижуулан һайжаруулха тухай олон депутадууд тогтожо хэлэһэн байна.

Республикын арадай ажахые 1957 ондо хүгжөөхэ түсэбөөр манай урда айхабтар ехэ зорилго табигдана.

Промышленностиин талаар абажа харабал, промышленна предприятинууд нёдондо жэлэйхидэ орходоо 90 миллион түхэригэйхи ехээр эд бараа, продукци мүнөө жэл бүтээн гаргаха байна. Нёдондонойхидо орходоо һураггүй ехэ цемент, нүүрһэ, шэл, модо үйлэдбэрилэгдэхэ юм.

Гэр байрын барилга үргэн далайсатайгаар ябуулагдаха. Улан-Удэдэмнай стандартна гэрнүүдые дархалха завод, трамвай, телевизионно центр энэ жэлдэ баригдажа эхилхэ хараатай юм. Культурно-ажаһуудалай барилгануудай: һургуули, эмнэлгын газарнуудай, клубуудай ба Культурын ордонгуудай, бани болон мастерскойнуудай тоо олошорхо.

Бурят-Монголой АССР-эй хүдөө ажахынь бүри эршэмтэйгээр хүгжэхэ байна. Тэдэнэй ашаар мал ажалһаа ашаг шэмэ бүри ехээр абтаха, гүрэндөө тушаагдаха, худалдагдаха: мяхан—нёдондонойхиһоо 45 процент ехээр, нооһон—20 процент, һүн—67 процент ехээр тушаагдаха, худалдагдаха байна. Энэ харюусалгатай зорилгоёо дүүргэхын тула хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ургамалнуудые тарижа абаха агротехникэ нэтэрүүгээр шудалха, адуу малайнгаа үүлтэрыень һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ уялгатай. Мал ажалһаа ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тула тэжээлэй база гэдэгые айхабтар найдамтай һайнаар байгуулха, илангаяа кукуруза ехээр тариха, тиигэжэ үнеэн бүридэ 10 тонноһоо бага бэшэ силос дараха, мүн бордохо ба шахаха малдаа силос дутамаггүйгөөр даража абаха болонобди.

Арадай ажахые хүгжөөлгын 1957 оной түсэб партиин XX съездын шиидхэбэринүүдһээ, КПСС-эй ЦК-гэй декабрьска ба февральска Пленумүүдэй тогтоолнуудһаа эшэ үндэһэтэй юм. Энэ түсэбэй дүүргэгдээд байхадань манай республикын ажахы, арад зоной байдал шэнэ, дээдэ шатада дэбжэхэ байна бшуу.

Нютагай Соведүүд 1957 оной түсэбые болон бюджедые хэлбэришэгүйгөөр дүүргэлтэ болгохын түлөө тэмсэл энэ дары эмхидхэжэ орохо ёһотой. Одоо тиигээд байбал предприятинууд, колхозууд, МТС ба совхозууд нэгэ жэгдэ угзаралтагүйгөөр хүдэлмэрилхэ, түсэб дүүргэгдэхэ ба үлүүлэн дүүргэгдэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлхэ, эсэстэ, бюджедтэ мүнгэ зөөри таһалгаряагүйгөөр орожо байха, ажахын хэмжээ ябуулгануудта мүнгэн зөөри дутамаггүйгөөр һомологдожо байха болоно.

БМАССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүдые республикын ажалшад тон ехээр һайшаана, тэдэниие дүүргэхын түлөө хам оролсохоор бэеэ зэһээд байнад.

Манай республикын хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад, МТС ба совхозуудай хүдэлмэришэд, манай алдарта интеллигенци Агууехэ Октябриин революциин 40-дэхи ойн хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, республикын арадай ажахые, культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ мүнөө жэл улам ехэ амжалта туйлаха байһаниинь лабтай.

Советскэ Союзай, Венгриин Арадай Республикын арадуудай хани барисаанда зорюулагдаһан митинг

Венгриин Арадай Республикын правительственно-партийна делегаци мүнөө Советскэ Союз ерээд айлшалжа байна. Энэ ушарта зорюулан, СССР-эй болон Венгриин арадуудай хани барисаанай митинг Москвада Кремлиин Ехэ ордон... мартын 27-до болоо.

Үдэшын 6 саг. Венгриин Арадай Республикын правительственно-партийна делегациин гэшүүд нүхэд Янош Кадар, Иштван Доби, Антал Апро, Имре Хорват, Дьюла Каллаи, Карой Кишш, Геза Ревес, Янош Болдоцки, нүхэд Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев, Г. К. Жуков, Л. И. Брежнёв, Д. Т. Шепилов, Н. М. Шверник, Ф. Р. Козлов, А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, П. Н. Поспелов гэгшэд президиумдэ ерэжэ һууба.

Ажалшадай депутадуудай Москвагай городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. И. Бобровников митинг нээгээ.

Лихачевой нэрэмжэтэ Москвагай автомобильна заводой хүдэлмэришэн П. С. Морозов, уранзохёолшо В. П. Катаев, нефтиин институдай студент В. И. Ермолкин амаршалгын халуун үгэнүүдые хэлээ.

Венгриин Арадай Республикын правительственно-партийна делегациин хүтэлбэрилэгшэ Янош Кадарта үгэ үгтэхэдэнь, залда байһан зон нэрьемэ шангаар альгаа ташаба.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин нэрьемэ альга ташалган доро митинг дээрэ ехэ үгэ хэлээ.

(ТАСС).

Бурят-Монголой АССР-эй арадай ажахые 1957 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай хуули

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

1. Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зохёоһон, Бурят-Монголой АССР-эй арадай ажахые 1957 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые һайшааха. Тиихэдээ Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй бюджетнэ комиссиин дурадхаһан заһабаринуудые түсэбтэ оруулха.

2. Бурят-Монголой АССР-эй арадай ажахые 1957 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тушаа Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй бюджетнэ комиссиин согсололдо хэлэгдэһэн, тэрэшэлэн Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ депутадуудай хэһэн ажаглалтануудые хаража үзэхыень Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо П. ЧЕПАРИН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной мартын 26.

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын 1957 оной Гүрэнэй бюджет тухай хуули

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Статья 1. БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зохёоһон, БМАССР-эй 1957 оной Гүрэнэй бюджедые орошо, гаргашын талаар хамта дээрээ 360.196 мянган түхэриг байхаар баталха. Тиихэдээ, бюджетнэ комиссиин, БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай дурадхаһан хубилалтануудые бюджедтэ оруулха.

Статья 2. БМАССР-эй 1957 оной Гүрэнэй бюджедтэ гүрэнэй, кооперативна предприятинуудһаа, мүн организацинуудһаа хамта дээрээ 224.333 мянган түхэриг орохо ёһотой.

Статья 3. Арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ — промышленностиие, хүдөө ажахые, транспортые; байрын-коммунальна ажахые болон арадай ажахын бусад һалбаринуудые хүгжөөхэ хэрэгтэ БМАССР-эй 1957 оной Гүрэнэй бюджедһээ хамта дээрээ 59890 мянган түхэриг гаргашалха. Гадна, предприятинуудай, ажахын организацинуудай өөһэдынь зөөриһөө 30.882 мянган түхэриг, харин хамта дээрээ 90.772 мянган түхэриг энэ хэрэгтэ гаргашалха.

Статья 4. Социально-культурна хэмжээ ябуулгануудта — бүгэдэниитын һуралсалай һургуулинуудта, техникумүүдтэ, научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудта, библиотекэнүүдтэ, клубуудта, театрнуудта, хэблэлдэ болон гэгээрэлэй, соёл болбосоролой бусад хэмжээ-ябуулгануудта; больницануудта, хүүгэдэй яслинуудта, санаторинуудта, элүүрые хамгаалгын, мүн физическэ культурын бусад эмхи зургаануудта; пенси болон тэдхэмжэдэ БМАССР-эй 1957 оной Гүрэнэй бюджедһээ хамта дээрээ 273.144 мянган түхэриг һомолхо.

Статья 5. Гүрэнэй хүтэлбэриин органуудые байлгахын тулада БМАССР-эй 1957 оной Гүрэнэй бюджедһээ 23.903 мянган түхэриг гаргашалха.

Статья 6. БМАССР-эй 1957 оной республиканска бюджет орошын талаар 118.444 мянган түхэриг, гаргашын талаар 116.844 мянган түхэриг байхаар баталха. Тиихэдээ Хойто Байгалай аймагта 1600 мянган түхэриг дотаци үгэхэ.

Статья 7. БМАССР-эй аймагуудай, республиканска мэдэлтэй городуудай 1957 оной бюджедынь хамта дээрээ 243.352 мянган түхэриг байхаар баталха, тэрэ тоодо:

	(мянган түхэригөөр)
Байкало-Кударын	4962
Баргажанай	8864
Баунтын	5796
Бичурын	8292
Зэдын	5446
Яруунын	6517
Заиграйн	13162
Закаменай	5521
Иволгын	57 19
Кабанскын	7842
Хэжэнгын	5411
Кударын	5645
Курумканай	6069
Кяхтын	10415
Мухаршэбэрэй	8262
Ахын	2419
Прибайкальска	6318
Хойто-Байгалай	6594
Сэлэнгын	10750
Тарбагатайн	5472
Ториин	4720
Түнхэнэй	8306
Хориин	6752
Бабушкин город	3406
Городок город	7954
Улан-Удэ город	72738

Статья 8. БМАССР-эй аймагуудай, республиканска мэдэлтэй городуудай бюджедтэ иимэ хэмжээгээр мүнгэ оруулха:

БМАССР-эй аймагуудай, республиканска мэдэлтэй городуудай нэрэ	Бюджедтэ оруулагдаха мүнгэн процентээр							
	Колхозуудай олзо доходой налогһоо	Хүн зоной олзо доходой налогһоо	Хүдөө ажахын налогһоо	Бүлэгүй, ганса бэе, бүлэ багатай СССР-эй гражданинуудай налогһоо	Гүрэнэй урьһаламжануудһаа	Машинно-тракторна станцинуудай доходһоо	Ой модоной доходһоо	Эрьесын налогһоо
Байкало-Кударын	30	100	100	100	80	40	—	24,3
Баргажанай	30	100	100	100	100	50	40	35,0
Баунтын	50	100	100	100	40	—	40	12,3
Бичурын	30	80	100	80	80	40	—	18,8
Зэдын	20	100	100	100	80	40	—	17,0
Яруунын	30	80	100	80	80	40	40	48,6
Заиграйн	30	20	100	20	30	40	40	11,4
Закаменай	40	100	100	100	100	80	—	98,5
Иволгын	30	80	100	80	60	40	—	22,4
Кабанскын	40	50	100	50	40	40	40	5,5
Хэжэнгын	60	100	100	100	100	40	40	4,0
Кударын	50	100	100	100	80	40	—	50,1
Курумканай	100	100	100	100	100	80	40	72,8
Кяхтын	40	40	100	50	80	40	40	35,7
Мухаршэбэрэй	30	100	100	100	80	40	40	4,5
Ахын	30	100	100	100	40	—	40	9,3
Прибайкальска	30	70	100	60	60	40	40	2,9
Хойто-Байгалай	100	100	100	100	100	—	40	97,8
Сэлэнгын	30	50	100	50	50	40	40	8,4
Тарбагатайн	20	80	100	80	60	40	—	11,2
Ториин	20	100	100	100	70	40	—	57,9
Түнхэнэй	20	100	100	100	80	40	40	45,9
Хориин	30	60	100	60	50	40	40	12,3
Бабушкин город	—	40	—	40	50	—	—	45,1
Городок город	—	30	—	30	30	—	40	26,1
Улан-Удэ город	—	20	—	20	30	—	40	8,9

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо П. ЧЕПАРИН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной мартын 26.

БМАССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшын уялгаһаа нүхэр И. П. Дроздовые сүлөөлхэ тухай Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые баталха тухай

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Ондоо ажалда ороһонтойнь дашарамдуулан Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшын уялгаһаа нүхэр **Дроздов Иван Петровичые** сүлөөлхэ тухай 1957 оной мартын 8-най Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые баталха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо П. ЧЕПАРИН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан,
1957 оной мартын 26.

БМАССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

1955—1956 ондо Бурят-Монголой АССР-эй Гүрэнэй бюджедые дүүргэһэн тухай тоосоое баталха тухай

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

1. Бурят-Монголой АССР-эй 1955 оной Гүрэнэй бюджет орошын талаар 312.407 мянган түхэриг, гаргашын талаар 302.145 мянган түхэриг болоо гэһэн тоосоое баталха. Тиихэдэ орошонь гаргашаһаа 10.262 мянган түхэригөөр ехэ байгаа.

2. Бурят-Монголой АССР-эй 1956 оной Гүрэнэй бюджет орошын талаар 349.804 мянган түхэриг, гаргашаар 339.217 мянган түхэриг болоо гэһэн тоосоое баталха. Тиихэдэ орошонь гаргашаһаа 10.587 мянган түхэригөөр ехэ байгаа.

3. Бурят-Монголой АССР-эй Худалдаа наймаанай министерство, Бурят-Монголой АССР-эй Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министерство, «Бурмонголстрой» трест бюджедтэ 1956 ондо оруулха түлбэреэ дүүргээгүй гэжэ тэмдэглэхэ. Тиигээд предприятинуудай финансово-ажахын хүдэлмэриие һайжаруулхын тулада эрид хэмжээ абахыень тэдээнһээ эрихэ.

4. Дурсагдаһан министерствонүүд болон зургаануудай предприятинуудай ажал хүдэлмэриинь бүри шангаар хинадаг болохыень, мүн тэдэнэй үйлэдбэриин-финансова показательнуудые һайжаруулхын тулада хэмжээ абахыень Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, ажалшадай депутадуудай городуудай болон аймагуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудта даалгаха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо П. ЧЕПАРИН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной мартын 26.

Бурят-Монголой АССР-эй Конституциин (Үндэһэн Хуулиин) 88-дахи статьяда хубилалтануудые оруулха тухай хуули

Бурят-Монголой АССР-тэ бүгэдэниитын долоон жэлэй һуралсалай городуудташье, хүдөө нютагуудташье бэелүүлэгдэһэнтэйнь дашарамдуулан, мүн дунда һургуулиин ахалагша классуудта, тусхай мэргэжэлтэй дунда, дээдэ һургуулинуудта һураһанайнгаа түлөө түлөөһэнэй болюулагдаһантай дашарамдуулан, мүн РСФСР-эй Конституциин 125-дахи статьятай зохилдуулан Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Бурят-Монголой АССР-эй Конституциин (Үндэһэн Хуулиин) 88-дахи статьяда хубилалтануудые оруулха. Тиихэдээ энэ статьяе иигэжэ найруулха:

«Статья 88. Бурят-Монголой АССР-эй гражданинууд һураха эрхэтэй.

Энэ эрхыень эдлүүлхын тулада бүгэдэниитын уялгата долоон жэлэй һургуулинууд байгуулагдана, дунда һуралсал ехээр хүгжөөгдэнэ, дундашье, дээдэшье һургуулида һурахадаа мүнгэ түлэнэгүй, дээдэ һургуулида һурахадаа шалгарһан һурагшадта гүрэнһөө стипенди үгтэнэ, һургуулинуудта һуралсал түрэлхи хэлэн дээрэ ябуулагдана, заводуудта, совхозуудта, машинно-тракторна станцинуудта, колхозуудта үйлэдбэриин, техническэ, агрономическа түлөөһэгүй курсанууд байгуулагдана».

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо П. ЧЕПАРИН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан
1957 оной мартын 26.

Бурят-Монголой АССР-эй Конституциин (Үндэһэн Хуулиин) 57-дохи статьяда хубилалтануудые оруулха тухай хуули

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

1. «Бурят-Монголой АССР-эй ажалшадай депутадуудай городуудай, районуудай, посёлогуудай, сомонуудай болон сельскэ Соведүүдэй сессинүүдые зарлаха болзорнууд тухай» гэһэн Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1956 оной июниин 30-най Указые баталха.

2. РСФСР-эй Конституциин (Үндэһэн Хуулиин) 86-дахи статьятай тааралдуулан, Бурят-Монголой АССР-эй Конституциин (Үндэһэн Хуулиин, 57-дохи статьяда хубилалтануудые оруулха. Тиихэдээ энэ статьяе иигэжэ найруулха:

«Статья 57. Ажалшадай депутадуудай городуудай, районуудай, посёлогуудай, сомонуудай, сельскэ Соведүүдэй сессинүүдые жэлдээ зургаанһаа үсөөн бэшээр тэдэнэй гүйсэдхэхэ органууд зарладаг байха, харин хэдэн районтой городуудта ажалшадай депутадуудай городской Соведэй сессиие жэлдээ дүрбэнһөө үсөөн бэшээр зарладаг байха».

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо П. ЧЕПАРИН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан
1957 оной мартын 26.

БМАССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Сүүдые һунгаха тухай

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Сүүдтэ иимэ хүнүүдые һунгаха:

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Сүүдэй Түрүүлэгшэ **Мункоев** Даши Мункоевич.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Сүүдэй Түрүүлэгшын орлогшонор:

Кузнецова Серафима Борисовна
Сиренов Иннокентий Сиренович

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Сүүдэй гэшүүд:

Волин Евгений Григорьевич
Жукова Зинаида Алексеевна
Морокова Екатерина Николаевна
Хамаганов Архип Алсаханович
Шагдуев Куприян Алексеевич

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Сүүдэй арадай заседательнууд:

Абашеев Доржи Данилович
Адушинова Ольга Осиповна
Александрова Александра Александровна.
Алферов Иван Кузьмич
Ананьина Татьяна Николаевна
Андреев Владимир Иннокентьевич
Аргунов Николай Лукич
Ардаев Санжи Бадархаевич
Аюшеев Дамба Чайдонович
Бабинцев Степан Федорович
Бабий Петр Никитович
Бадуев Борис Борисович
Баженов Сергей Филиппович
Баиров Дымбрыл Аюшеевич
Банзаракцаев Жамбал Болотович
Барабанова Итта Залмановна
Баранник Дмитрий Иванович
Барковская Татьяна Андреевна
Бартаев Садбон Дугарович
Батошова Вера Андреевна
Батуев Шарбан Батуевич
Безбородов Иуда Андреевич
Белова Валентина Ивановна
Белоусов Иван Семенович
Бобровник Борис Данилович
Богомолова Вера Илларионовна
Бондарев Николай Андреевич
Бондаренко Татьяна Назаровна
Бонеева Екатерина Шабагановна
Борисов Иван Петрович
Бочалгин Пантелеймон Герасимович
Будаева Будажап Дмитриевна
Бураева Александра Григорьевна
Бурков Юрий Николаевич
Бурмакин Василий Кириллович
Бурхисанов Борис Шесусонович
Ванчинов Доржи Гармаевич
Васильев Иннокентий Матвеевич
Вахрушев Лев Михайлович
Вершинин Иннокентий Леонтьевич
Вершинина Анна Даниловна
Витязева Анастасия Алексеевна
Власевская Мария Александровна
Волков Василий Федорович
Выдрин Апполинарий Николаевич
Гаврильчук Олег Михайлович
Гасаранов Базардара Жамбалович
Гаськов Александр Сергеевич
Гаязов Гали Гаязович
Гершилова Ксения Семеновна
Гнеушева Анна Иннокентьевна
Головин Алексей Глебович
Головкин Георгий Федорович
Головко Михаил Михайлович
Горбов Григорий Панкратович
Горшенов Максим Андреевич
Гринькевич Лукерья Федоровна
Громов Александр Арсентьевич
Гусляков Антроп Павлович
Давыдова Акулина Николаевна
Дагбаев Юмжап Дагбаевич
Дагбаева Дулмажап Эрдынеевна
Дараева Жалжирма Будажаповна
Дашадондуков Содном Цыренович
Дашиев Цырен Дашиевич
Дектярева Валентина Семеновна
Димитров Бато-Мунко Бадонович
Донская Мария Григорьевна
Доржитарова Гармацу Дамбиевна
Дранкин Михаил Ксенофонтович
Дубенко Василий Степанович
Дубровский Павел Иосифович
Дугаров Дамба Дашеевич
Дугаров Цырендоржи Цыденович
Дугоржапов Жамса Дугоржапович
Дурнов Станислав Дмитриевич
Дымбилов Гыван Дымбилович
Елшин Михаил Иванович
Елшина Аграфена Никитична
Емельянова Александра Афанасьевна
Емельянович Вера Павловна
Ерахаев Батар Ильич
Жамьянова Будаханда Дараевна
Жданов Михаил Варфоломеевич
Жемчугова Нина Васильевна
Жигжитов Цыречдаши
Загузина Агриппина Михайловна
Загузина Александра Николаевна
Заиграева Мария Григорьевна
Захарова Дулма Тапхаровна
Зверева Елена Дмитриевна
Зыбина Агафья Сергеевна
Иванова Вера Лукинична
Имеков Платон Данилович
Истомин Ефим Иннокентьевич
Казашвили Василий Федорович
Капустин Илья Иосифович
Карбушев Николай Никитович
Качан Николай Афанасьевич
Ковалев Михаил Трофимович
Коваленко Маргарита Максимовна
Колесников Алексей Платонович
Колесников Иван Федорович
Корепов Даниил Лукич
Корецкий Иван Андреевич
Коростылев Сергей Николаевич
Костриков Иван Иннокентьевич
Костромина Любовь Яковлевна
Которова Елизавета Яковлевна
Краснова Валентина Михайловна
Красовская Ольга Мартыновна
Кривогорницын Иннокентий Васильевич
Крюкова Ольга Яковлевна
Кумсков Иван Антонович
Кутузова Раиса Ивановна
Ладыжинский Петр Иванович
Лазарев Лаврентий Иванович
Левандовский Александр Данилович
Лермонтов Александр Константинович
Лихонина Анна Федоровна
Максимов Дмитрий Васильевич
Малыгин Федор Николаевич
Маркова Матрена Петровна
Медведева Агафья Анатольевна
Меньщиков Леонид Андреянович
Митрофанов Исак Ермолаевич
Молонов Сокто Бальжинович
Монкетов Виктор Григорьевич
Мурга Андрей Степанович
Некрасова Анна Прокопьевна
Нерлова Евдокия Григорьевна
Носик Александр Ильич
Обыденкова Нина Ивановна
Очирова Ханда Очировна
Павлова Фаина Васильевна
Панамарев Семен Дмитриевич
Парпаев Дамнин Дагбаевич
Первомайская Клавдия Степановна
Пермяков Степан Иванович
Пермякова Агриппина Афанасьевна
Петрунова Галина Евдокимовна
Печкин Анатолий Алексеевич
Пешкова Евдокия Ананьевна
Подкорытов Василий Кириллович
Покровская Василиса Кононовна
Полынцев Степан Иванович
Потапова Анастасия Петровна
Протасов Иван Афанасьевич
Раднаев Намдык Домаевич
Раднаев Цыдып Гармаевич
Раздувалова Ольга Владимировна
Распопов Павел Семенович
Рудяк Иван Федорович
Рыкова Клавдия Максимовна
Ряшенцев Виктор Степанович
Самбуев Балдан Садномович
Санжиев Жамьян Санжиевич
Сафонов Василий Ксенофонтович
Свиридов Иван Михайлович
Семушев Николай Алексеевич
Силантьев Николай Федорович
Смирнов Борис Николаевич
Смирнова Галина Федоровна
Смолин Михаил Филиппович
Снегирев Михаил Николаевич
Соловьев Иван Ефремович
Соловьева Алефтина Дмитриевна
Солоницын Яков Алексеевич
Сосна Прасковья Егоровна
Сотников Аюша Жадамбаевич
Сошкин Петр Никифорович
Степанов Анурий Нефедович
Степанов Доржи Степанович
Ступень Анастасия Георгиевна
Сумский Николай Павлович
Сурмилов Алексей Степанович
Татарникова Александра Федоровна
Таханов Санжай Задагаевич
Телков Андрей Иванович
Томашев Роман Андреевич
Тропникова Вера Афанасьевна
Турлакова Татьяна Ивановна
Устинов Никита Иокимович
Урбанеева Дугарсурун Тогмитовна
Федотов Миней Варфоломеевич
Фомина Антонина Алексеевна
Харитонов Иннокентий Филиппович
Харитонов Николай Филиппович
Цыренжапов Доржи Доржиевич
Чекалов Михаил Васильевич
Чукреев Александр Назарович
Чупошев Григорий Феоктистович
Шагдарон Шагжи Эрдынеевич
Шалышкин Леонид Сидорович
Ширабон Цырен-Жап Ширапович
Шляк Алексей Николаевич
Шмырева Любовь Георгиевна
Шобоев Аюша Сосорович
Шоенов Бадмажап Шоенович
Шрагер Васса Никифоровна
Юров Александр Григорьевич
Юрьева Татьяна Михеевна
Якимова Любовь Филипповна
Яковлева Клавдия Ивановна
Янгутов Николай Георгиевич
Ярополова Татьяна Ивановна

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Орлогшо П. ЧЕПАРИН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан, 1957 оной мартын 26.

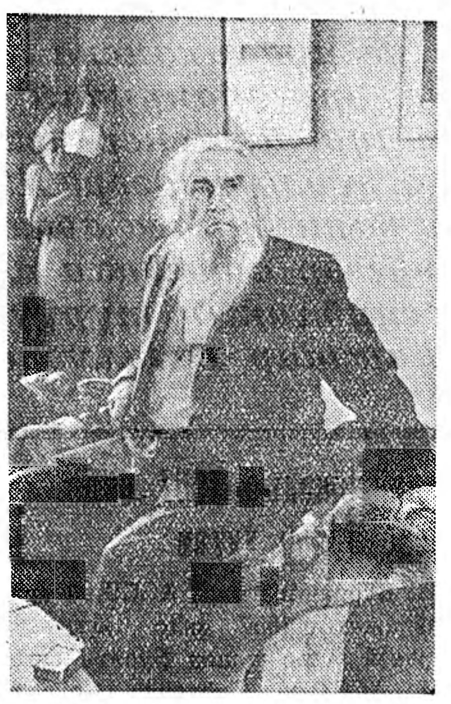

Сергей Тимофеевич Коненков мүнөө 83 наһатай. Нүхэр Коненков элитэ ехэ советскэ скульптор юм. Тэрэ олон гоё һайхан портредүүдые зураһан, статуй, памятнигуудые бүтээһэн байна.

С. Т. Коненковой Петербургын Уран-зурагай академи дүүргэһэнһээ хойшо мүнөө 55 жэл гүйсэхэнь.

Ленинскэ шангай лауреадууд болоһон хүнүүдэй нэрэ апрель һарада соносхогдохо. С. Т. Коненков энэ шан абахаар дэбжүүлэгдэһэн хүнүүдэй дунда бии.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Т. Коненков.

ТАСС-эй фотохронико.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Республикын механизаторнуудые БМАССР-эй Верховно Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Хүдөө ажахын культурануудһаа һайн ургаса хуряажа абаһанайнь түлөө Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар иимэ хүнүүдые шагнаха:

1. **Бельский** Артамон Федотовичые—Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой тариан ажалай бригадын бригадир.
2. **Воробьев** Георгий Андреевичые—Яруунын аймагай Эгэтын МТС-эй тракторна бригадын бригадир.
3. **Дашижапов** Бато Сондуевичые—Ториин аймагай Бургалтайн МТС-эй тракторист.
4. **Жарников** Иннокентий Николаевичые—Кударын аймагай Ехэ-Кударын МТС-эй комбайнер.
5. **Жилин** Михей Зиновьевичые—Байкало-Кударын аймагай Кабанскын МТС-эй тракторна бригадын бригадир.
6. **Зарубин** Степан Афанасьевичые — Зэдын аймагай Цагаан-Усанай МТС-эй тракторна бригадын бригадир.
7. **Итыгилов** Цыбик-Доржи Ринчиновичые—Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой комплексно бригадын бригадир.
8. **Каленов** Василий Павловичые—Зэдын аймагай Үшөөтэйн МТС-эй тракторна бригадын бригадир.
9. **Кокин** Василий Тарасовичые — Яруунын аймагай Нарһатын МТС-эй тракторна бригадын бригадир.
10. **Кривенко** Иннокентий Федотовичые — Тарбагатайн аймагай Жиримскэ МТС-эй тракторна бригадын бригадир.
11. **Лужников** Филипп Константиновичые—Кударын аймагай Ехэ-Кударын МТС-эй хүдөө ажахын машинануудай ахалагша механик.
12. **Лысов** Валентин Федоровичые—Хэжэнгын аймагай Хэжэнгын МТС-эй главна инженер.
13. **Мишенин** Иван Ивановичые — Хориин аймагай Үдын МТС-эй тракторист.
14. **Овсянкин** Петр Петровичые — Кяхтын аймагай Пограничэа МТС-эй тракторна бригадын бригадир.
15. **Сороковиков** Николай Иннокентьевичые—Түнхэнэй аймагай Түнхэнэй МТС-эй тракторна бригадын бригадир.
16. **Таханов** Санжай Задагаевичые—Түнхэнэй аймагай Түнхэнэй МТС-эй тракторна бригадын бригадир.
17. **Тютрин** Алексей Кузьмичые — Заиграйн аймагай Ново-Брянска МТС-эй тракторна бригадын бригадир.
18. **Черных** Иван Дмитровичые — Кабанскын аймагай Темлюйскэ МТС-эй тракторна бригадын бригадир.
19. **Эрдынеев** Найдан Гармаевичые—Яруунын аймагай Яруунын мяха-һүнэй совхозой тракторист.
20. **Якушев** Петр Филипповичые — Кабанскын аймагай Темлюйскэ МТС-эй мал ажал дээрэхи ажал ехэтэй хүдэлмэриин талаар ахалагша механик.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Орлогшо П. ЧЕПАРИН.
БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной мартын 28.

Агитаторай блокнот

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой пропаганда болон агитациин таһагай «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ номер хэблэгдэжэ гараба.

«Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэе» гэһэн КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь Е. Магуновай статья толилогдоо,

Республика доторхи МТС-үүдэй директорнүүдэй зүблөөн дээрэ Үшөөтэйн МТС-эй директор Л. С. Петиновэй хэһэн элидхэлһээ абажа толилогдобо. «Мяха ехээр абахын тула бүхы арга боломжоёо хэрэглэхэ» гэһэн гаршагтай КПСС-эй Обкомой хүдөө ажахын таһагые даагша М. Худяковой статья энэ блокнодто бии.

Уласхоорондын темээр «Алжир гүрэн тэмсэнэ» гэһэн нүхэр С. Танинай статья үгтөө, 1957 оной апрель һарада агитаторнуудай хэхэ хөөрэлдөөнүүдэй жэшээтэ темэнүүд, литература заагдаа.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Партиин Зэдын айкомой пленум

КПСС-эй Зэдын айкомой пленум һаяхан боложо, партийна эхин организацинуудай хүдэлмэри һайжаруулха хэмжээ-ябуулганууд тухай, мүн хүдөө ажахын культурануудай ургаса дээшэлүүлхэ тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Аймагай партийна организаци хүдөө ажахые хүгжөөхэ тухай парти, правительствын тогтоол, заабаринуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ зорилгодо аймагай бүхы ажалшадай эршэ хүсые элсүүлэн хүтэлбэрилһэн байна гэжэ түрүүшын асуудалаар элидхэл хэһэн партиин айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. В. Желтый,** мүн элидхэл тушаа үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Гэхэ зуураа, партиин айкомой зүгһөө партийна эхин организацинуудта туһаламжа багаар үзүүлэгдэнэ, парторганизацинуудта партийно-эмхидхэлэй, партийно-политическэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдана гэжэ хэлэгдээ. Тиимэһээ зарим парторганизацинууд эмхидхэлэйнгээ талаар һула байна. Гэбэшье, иимэ парторганизацинууд ажал хэрэгээрээ шалгарһан түрүү хүнүүдые партида абадаггүй. Эгээл иимэһээ һүүлэй жэлнүүдтэ партиин гэшүүнэй кандидадта нэгэшье хонишон, һаалишан абтаагүй байха юм.

Идеологическа хүдэлмэри тухай асуудалда пленум ехэ анхарал хандуулаа. Партиин айком энэ хүдэлмэриие һулаар хүтэлбэрилнэ гэжэ хэлэгдээ. Илангаяа лекци, элидхэл үсөөн уншагдана. Уншагдадаг лекцинүүд ажабайдалһаа таһаранги байдаг. Аймагай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд ажахын асуудалнуудта анхаралаа табяад, энэ шухала хэрэгые мартана гэжэ хэлэгдэбэ.

Молотовой нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретарь нүхэр Н. Бабушкин, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретарь нүхэр С. Раднаев болон бусад үгэ хэлэхэдээ аймаг дотор идеологическа хүдэлмэри эрид һайжаруулха тон шу[...]ла гэжэ тэмдэглээ.

Аймагай колхозууд болон совх[...]до хүдөө ажахын культурану[...] ургаса дээшэлүүлхэ, тэжээлэй б[...] бэхи база байгуулха тушаа уд[...] дахи асуудалаарнь элидхэл хэ[...] Үшөөтэйн, Цагаан-Усанай М[...] үүдэй директорнүүд нүхэд **Л. С. П[...]тинов, В. М. Биртанов** гэгшэд ха[...] рай тарилгада бэлэдхэлэй ябо[...] тухай хэлээд, хүдөө ажахын ку[...] турануудай ургаса дээшэлүүлхэ а[...] га замуудые хараалһан хэмжээн[...] тухайгаа хэлэбэ. Энэ ас[...] дал тушаа олон хүн үгэ хэлээ, [...] дэнэр газартаряалангай ургаса д[...] шэлүүлхэ үнэтэ дурадхалнууд[...] оруулһан байха юм.

Пленум дээрэ КПСС-эй обком[...] нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. У. [...]халов** үгэ хэлээ.

Эдэ асуудалнуудаар айкомой пл[...]нум шиидхэбэринүүдые абаһан б[...]на.

Совхозой парторганизаци

Ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ Боргойн совхоз ехэ гарзатайгаар ажаллажа гараһан байна. Таряа ногооной ургаса муугаар гараа. Малай ашаг шэмэ мүртэйгөөр дээшэлээгүй. Эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 4,7 центнер һүн, 2,4 центнер нооһон, 6,6 центнер мяхан абтаһан байгаа. Эдэ дүнгүүд урда жэлэйхиһээ нэгэ бага дээгүүр байбашье, совхозой арга боломжые хараада абахада урмагүй бага байна.

Хэрбээ совхозой партийна организаци коммунистнуудай, мүн бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй дунда эмхидхэлэй болон ойлгууламжын хүдэлмэри бодото һайнаар ябуулаад, арга боломжонуудаа дүүрэнээр хэрэглээ һаа, хараалһан түсэбүүдээ дүүргэжэ шадаха байгаа. Теэд энээнһээ урда тээ байһан партийна бюро, тэрэнэй секретарь нүхэр Забадаев партийно-политическэ хүдэлмэридэ һаналаа табидаггүй, коммунистнуудай һанамжа, дурадхалнуудта хамаагүйгөөр хандадаг туладаа ажал хэрэгээ ехэ муугаар ябуулһан байха юм.

Иимэһээ совхозой коммунистнууд үнгэрэгшэ намар тоосоото-һунгуулиингаа партийна суглаан дээрэ нүхэр Забадаев түрүүтэй партбюрогой ажал-ябуулгые хурсаар шүүмжэлжэ, олон дутуу дундануудые элирүүлһэн, шэнэ бюро һунгаһан байха юм. Түрүүн байһан партбюро коммунистнуудаа зүбөөр хубаарилан табиха, дааһан хэрэгэйнь түлөө харюусалгыень дээшэлүүлхэ тушаа мүртэй юумэ хэдэггүй байһан байна. Тиимэһээ шэнээр һунгагдаһан партбюро, тэрэнэй секретарь нүхэр Мункуев нэн түрүүн энэ дутагдалда анхаралаа ехээр хандуулаа. Партийна бюро 50 гаран коммунистнуудаа совхозой ажахын эгээн шухала участогуудта зүбөөр хубаарилан табихые оролдоо.

Мүнөө совхозой фермэ бүхэндэ коммунистнууд ажалладаг байна. Тэдэнэй олонхинь жиирэй коммунистнууд—хонишод, малшад, механизаторнууд болоно. Коммунист бүхэн ажал дээрээ түрүү үүргэ эзэлхэ, нүхэдтөө жэшээ харуулан ажаллаха ёһотой гэжэ партбюро хододоо эрилтэ табина. Иигэжэ совхозой олон коммунистнууд ажалдаа амжалта туйладаг болонхой. Совхозой түрүү хүнүүдэй тоодо коммунистнар Чагдуров, Норбоев, Цыбенов, Согтоев, Цыбенова, Базайченко, Арокин болон бусад оролсоно.

Партийна организаци совхозой ажал хэрэгые гүнзэгыгөөр мэдэжэ, тодорхойгоор хүтэлбэрилдэг болохын тула бодото хэмжээнүүдые абажа байнхай. Энэ зорилгоор совхозой гурбан фермэдэ парторганизацинууд бии болгогдожо, партиин айкомой бюрогоор баталагдаа. 8—10 коммунистнуудһаа бүридэһэн иимэ парторганизацинууд предприятинуудта байгуулагдадаг цеховой парторганизацинуудтал адли һунгагдаһан секретарьтай, тэрэнь орлогшотой байха юм. Фермэнүүдтэ байгуулагдаһан парторганизацинууд совхозой партбюрогой хүтэлбэрилгөөр ажаллаха, хэһэн хүдэлмэри тухайгаа үе үе болоод лэ тоосожо байха уялгатай юм. Гэхэ зуура, иимэ парторганизацинууд фермын хүтэлбэрилэгшэдэй ажал-ябуулгые хинан шалгажа, тоосооень шагнажа байха эрхэтэй. Жэшээнь, гурбадахи фермын коммунистнууд һаяхан партийна суглаа үнгэргэжэ, хабарай тарилгада ямараар бэлэдхэжэ байһан тухай агроном нүхэр Плотниковагай тоосоое шагнаад, олон дутагдалнуудые элирүүлээ. Үрэһэ сэбэрлэхэ, андалдаха хүдэлмэри удааруулагдажа байһан байба. Тэдэ дутагдалнуудые усадхаха тушаа коммунистнууд тодорхой дурадхалнуудые оруулаа.

Гадна, эдэ парторганизацинууд фермэ дээрэ ажалай журам бэхижүүлхэ, социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ, зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха хэрэгые бодотоор хүтэлбэрилдэг боложо, совхозой парторганизациие үйлэдбэридэ дүтэлүүлээ. Урдань фермэдэхи коммунистнууд гэшүүнэй түлбэри түлэхын, мүн партийна суглаанда байлсахын тулада ажалаа орхижо, совхозой центртэ, 30—40 модоной газарта ошодог байгаа. Мүнөө иимэ ябадал усадхагдаа. Иигэжэ коммунистнууд партийна эмхидхэлэй, партийно-политическэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха аргатай болонхой.

Зүгөөр, фермэнүүдтэ байгуулагдаһан парторганизацинуудай секретарьнууд, тэдэнэй орлогшонор урдань партийна хүдэлмэридэ ябаагүй, дүршэл багатай туладаа түрүүшээр бэрхэшээлнүүдтэй ушархань магадгүй. Тиимэһээ совхозой партбюро фермынгээ парторганизацинуудта горьтойхон туһаламжа үзүүлжэ, ажал хэрэгыень урагшатайгаар ябуулхын түлөө тэмсэхэ зорилготой. Гэхэ зуура, совхозой парторганизациин хүдэлмэриие хаража үзэхэдэ горьтойхон дутагдалнууд бии байна. Эдэ дутагдалнууд тушаа тогтожо хэлэхээр.

Ажахын түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ, ажалай журам бэхижүүлхын, мүн малай тоо толгойе олон болгохо, мяха, нооһо, таряа ехээр абадаг болохын тулада совхозой парторганизаци, хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ уялгатай. Зүгөөр совхозой фермэнүүдээр ябаад харахада социалистическэ мүрысөөн гэхээр юумэ үгы шахуу. Үбэлжэлгын эхин багаар зарим хонишод хонидоо һайнаар үбэлжүүлхэ, хурьга олоор абаха гэһэн уялгануудые абаһан юм. Теэд тэдэ уялганиудай ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые хэншье шалгадаггүй. Тиимэһээ мүрысөөндэ хэнэй гээгдэһые, хэнэй түрүүлжэ ябаһые мэдэхын арга байхагүй. Мүрысөөнэй дүнгүүдшье хаһа сагтаа гаргагданагүй, хаа яа гаргагдахадаа олон зоной харахаар газарта бэшэгдэдэггүй, бухгалтеридэ гү, али секретарьта үлэшэдэг. Эндэ мүнөө хүрэтэр показателиин доска байхагүй. Ханын газетэ хаа яа, һайндэрэй болоходо гарадаг. Теэд тэрэнь совхозой ажабайдалые мүртэйгөөр харуулжа шададаггүй. Иимэһээ эндэ социалистическэ мүрысөөн ёһо дүүргэхын түлөө дэлгэрүүлэгдэһэн болоно. Иимэ мүрысөөн хэниешье урмашуулхагүй байна.

Совхоздо хэдэн олон түрүү хонишод, шадамар механизаторнууд, габшагай гахайшад бии. Жэшээнь, коммунист Балжин Жигмитович Цыбенов хонин ажал дээрэ 25 жэл хүдэлмэрилжэ, оншо дүршэлтэй болоһон байна. Жэлһээ жэлдэ хонидойнгоо үүлтэрые һайжаруулан, харууһалдаг бүхы хонидоо нарин нооһотой болгожо, нёдондо хонин бүриһөө 8 килограмм нооһо хиргаһан байна. Шадабаритай механизатор Мүнхэ Даржаев оролдосотой һайнаар ажаллажа, олондоо хүндэтэй болонхой. Татьяна Абдалова гахай шахажа түрүү арга хэрэглэжэ, һайн амжалта туйлажа байнхай. Мүнөө габшагай гахайшан гансаараа 190 гаран гахай харууһалжа үрдеэд, сүүдхэ бүридэ шэгнүүрыень нэмээнэ. Теэд парторганизаци иимэ габьяата хүнүүдэй дүршэлые олоной шадабари болгохо тушаа оролдолго тон багаар гаргана.

Совхоз үнгэрэгшэ жэлдэ 850 мянга шахуу түхэригэй гарзада ороһон байна. Энэ гарза ехэнхи[...] ургасын мууһаа болоо. Иимэ б[...] дал парторганизациин һанаа [...] бооно гэшэ гү? Һанаа зобооһо[...] тэмдэг эндэ харагданагүй. Сов[...] хабарай тарилгада бэлэдх[...] удааруулжа байна. Тарилга [...] ехэнхи үрэһэниинь шанар му[...] юм. Гэбэшье, үрэһэ андалдаха [...] дэлмэри ехэ удаагаар ябажа бай[...]

Хабарай тарилгада бэлэдх[...] түргэдхэхэ, таряанай ургасые д[...] шэлүүлхэ тухай шухала асууда[...] партийна организаци бүхы та[...] һаань шэнжэлжэ үзэхөөр боло[...] байна. Яахадааб гэхэдэ, совхо[...] зарим хүтэлбэрилэгшэд «һан[...] тэжээл абтана бэзээ» гэжэ найд[...] таряа ногооной ургасые дэ[...] лүүлэгдэ зааханшье анхарал та[...] даггүй болоһон байна. Теэд ин[...] һанаа бодолдо партийна органи[...] циин зүгһөө зохихо сэгнэлтэ үгтэ[...] гүйнь гайхамаар. Энэ баримта [...] харуулнаб гэхэдэ, парторганиза[...] совхозой ажахын шухала асууд[...] нуудые халирхайгаар шиидхэ[...] Үндэһэн шухала асуудалнууд[...] бодомжотойгоор шиидхэхын ор[...] до, миин лэ тэдээн тушаа үгэ хү[...] гаргаад лэ орхино. Энээн ту[...] иимэ баримта гэршэлнэ. Ажах[...] жэлэй эхинһээ хойшо эндэ парти[...] на суглаан дүрбэ удаа боло[...] байна. Теэд эдэ суглаанууд ех[...] хидээ дээдэ органуудай шиид[...] бэринүүдые, бэшэгүүдые зүбш[...] хэлсэлгэдэ зорюулагдаһан бай[...] юм. «Үбэлжэлгын ябаса, һү ha[...] гые дээшэлүүлгэ тухай» асууда[...] ноябрь һара соо зүбшэн хэлс[...] тогтоол баталхадаа аяар 16 бу[...] бэшэһэн байха юм. Теэд тэдэ [...] лэгүүдынь дан юрэнхы, тодорх[...] бэшэ. Эндэхи профсоюзна ор[...] низаци, рабочком муугаар [...] дэлмэрилнэ гэхэ хэрэгтэй.

Партийна организаци профсо[...] зай болон комсомолой организа[...] нуудай ажал-ябуулгые һулаар [...] тэлбэрилнэ. Жэшээнь, совхо[...] центральна буусада залуушу[...] олон. Зүгөөр эндэхи залуушуул[...] дунда хүмүүжүүлгын, культур[...] гэгээрэлэй хүдэлмэри һулаар яб[...] лагдана. Залуушуулай ажабайд[...] да анхарал багаар хандуулагда[...] Эндэ залуушуулай хамтын бай[...] бии юм. Тэрэнь үнинэй сагаад[...] даагүй, шатар, даам гэхэ мэтэ б[...] хагүй. Ядахадаа библиотек[...] үсөөн нээгдэдэг. Яахадааб гэхэ[...] тэрэнь клуб соо юм. Клубтань [...] яа кино харуулагдахаһаа бэ[...] юумэн болодоггүй. Киногой гара[...] үдэр клуб нээгдэжэ, библиотеку[...] орохо аргатай болодоно. Клуб[...] дэргэдэ уранһайханай самоде[...] тельность байгуулхаар залу[...] шуулншье, хүгжэмэй инструме[...] шье бии. Теэд эдэ арга боломж[...] нууд хэрэглэгдэнэгүй. Духовой о[...] кестр бии аад, склад соо жэбэрж[...] хэбтэнэ. Баян бии аад, хэндэш[...] үгтэдэггүй.

Совхозой партийна организац[...] тэрэнэй бюро тоосоото-һунгали[...] суглаанһаа хойшо коммунистну[...] дай, мүн бүхы хүдэлмэрилэгшэд[...] эдэбхи хэшээлые дэбжээхэ, бай[...] байдалыень һайжаруулха туш[...] анилээд юумэ хэһэнниинь арсаш[...] гүй. Зүгөөр парторганизаци [...] хэлэгдэһэн, мүн бусадшье го[...] тойхон дутагдалнуудаа түрг[...] усадхажа, зоной дунда зоригжуу[...] хы хүдэлмэри бодотоор ябуула[...] совхозоо олзо ехэтэй ажахы бо[...] гохын түлөө тэмсэхэ байна. Эн[...] шухала зорилго бэелүүлгэдэ [...] партиин Зэдын айком, аймагай [...] гүйсэдком горьтойхон туһаламж[...] үзүүлхэ зэргэтэй.

И. Цыбенов, Б. Шатонов, манай корреспондентнууд.

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭИ ДУРБЭДЭХИ СЕССИ

957 ондо БМАССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб, республикын 1957 оной гүрэнэй бюджет тухай элидхэлнүүдээр үгэ хэлэлгэ

БМАССР-эй Верховно Соведэй бюджетнэ омиссиин түрүүлэгшэ путат П. Е. Ножкиной нэмэлтэ элидхэлһээ

юджетнэ комиссиин оруулһан абаритайгаар БМАССР-эй Ми-онуудэй Соведэй сессиин үзэм-э табиһан 1957 оной арадай хын түсэб баталха дурадхал жетнэ комисси оруулна гэжэ р **Ножкин** хэлэнэ. Нютагай мышленностиин хүдэлмэридэхи утагдал тухай энээн сооҥь хэ-энэ. 1956 ондо продукци гарга-түсэбөө бүхыдэнь дүүргээшье промышленностиин олон һал-продукциие зүйл зүлөөрнь аха түсэбөө дүүргэнэгүй. Бай-Кударын аймагай нэгэшье априяти, олзоборилгын артель ва продукци гаргаха түсэбөө гээгүй. Мүн Бичурын, Куда-Мухаршэбэрэй, Прибайкаль-Хоринии аймагуудай предприя-артельнүүд түсэбөө дүүргээгүй.

тагай промышленностиин ми-рствын предприятинууд 39 эй продукци гаргаха аад, орой-11 зүйлэй юумэ бүтээгээ, аймагай промышленность 23 зүйлэй цо, миин 6 зүйлэй юумэ бүтээн ва. Олзоборилгын кооперациин ьнүүд .хүн зондо шухала хэ-й зүйлнүүдые гаргажа байта-болишонхой. Жэшээлхэдэ, Ки-й нэрэмжэтэ артель гэрэй ажа-хэрэгсэл хэжэ байһанаа бо-Олон предприятинууд, илан-Сэлэнгын аймпромкомбинат, ын гуталай фабрика хэһэн нэйнгээ шанар тухай һаналаа нагүй.

55—1956 оной бюджедэй дүүр-баталха тухай дурадхал бюд-нэ комисси оруулна. 1956 ондо АССР-эй зарим министерство-, управленинүүд олоһон олзо-нютагай бюджедтэ 4 миллион риг оруулха. аад, дүүргээгүй. хамтадаа бюджет орошын ар 9 миллион түхэригөөр дүүр-ээгүй. БМАССР-эй финансын истерство, тэрэнэй нютагуудта-органууд орошын талаар бюд-дүүргэхын тулада хэмжээ агүй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. 57 ондо БМАССР-эй арадай хын түсэбые, гүрэнэй бюдже-амжалтатайгаар дүүргэхын ту-министерствонүүд, управле-үд бүхы хэмжээ абаха ёһотой. 57 оной арадай ажахын түсэб, нэй бюджет хаража үзэхэдөө убликын Верховно Совет хүдөө хын асуудалда, түбхын түрүүн-мал ажалһаа абадаг ашаг шэ-ехэдхэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа үүлха ёһотой.

МАССР-эй Министрнүүдэй Со-й дэргэдэхи түсэблэлгын ко-ссиин хүдэлмэриин дутагдал ту-элидхэлшэ хэлэбэ. Энээнэй ур-ахи сесси дээрэ энэ комиссиин лмэридэхи дутагдал тухай тэм-эгдэһэн байгаа. Теэд, партиин ай декабрьска, февральска нумүүдэй шиидхэбэриин эрил-ёор, түсэблэлгын комиссихү-ерэз шэнэлэн табяадүй бай-, министерствонүүд, управле-үд болон предприятинуудай лан түсэбэй дүүргэлтэ шалга-й. Түсэблэлгын комиссиин хү-рилэгшэд аймагууд болон го-удай түсэблэлгын комиссинуу-хүдэлмэри хүтэлбэрилнэгүй, ааагүй.

56 ондо бюджет зүбшэн хэлсэ-потребкооперацида мүнгэ аин үригдэдэг тухай шүүмжэ-лэ һэн. Мүнөөшье энэ дутагдал усадхагдаадүй, мүнгэ зөөри· ушар байһаар зандаа. Заиг-, Зэдын, Байкало-Кударын, аршэбэрэй, Прибайкальска, нэй аймагуудта иимэ ушар р үзэгдэнэ. Бурмонкоопсоюзай, потребсоюзуудай хүтэлбэрилэг-мүнгэ зөөри үрилтэ хэхэ яба-ые усадхахын тулада хэмжээ агүй. Саг соогоо шалгалта эдэггүй. Саашаҥь нүхэр Нож-Худалдаа наймаанай, Культу-Гэгээрэлэй, Элүүрые хамгаал-министерствонүүдэй предприя-эмхи зургаануудай хүдэлмэри-дутагдалые хурсаар шүүмжэ-

Һан захиргаанай эмхи зургаа-ый хүдэлмэрилэгшэдэй тоое н болгохо гээшэ нэгэ шухала лго болоно гэжэ нүхэр Нож-хэлэбэ. Гэбэшье, министерство-, управленинүүд, нютагай Со-уд һүүлэй үедэ энээн тушаа аа хүсэд табихаяа болишоо. БМАССР-эй 1957 оной гүрэнэй жедэй орошодо нэмэлтэ олзо лжа, 694 мянган түхэриг бол-гэжэ бюджетнэ комисси тоо-. Энээнтэй хамта заһабариинь аадаа абан, БМАССР-эй Ми-трнүүдэй Соведэй баталан аба-1957 оной гүрэнэй бюджедые шо, гарашын талаар 360.196 ган түхэригөөр баталха дурад-оруулагдаба.

Элидхэлнүүдэй һүүлээр үгэ хэлэлгэ болоо. Депутат **Я. Е. Ерофеев** (һунгуулиин Мухаршэбэрэй округ) үнгэрэгшэ жэлдэ һомологдоһон мүнгэн зөөриин ямараар гаргашалагдаһан тухай хэлэхэ зуураа, тэрэнэй ехэнхи хубинь культурын хэрэгсэлдэ гаргашалагдаһан байна гэбэ. Гэтэр энэ хэрэгтэ мүнгэн үшөөл багаар һомологдоно. Мухаршэбэрэй дунда һургуули, Культурын байшан, аймагай библиотекэ барилгада мүнгэ эрижэ, аймагай гүйсэдхэхэ комитет Министрнүүдэй Соведтэ оло дахин хандаһан байха. Теэд, энэ эрилтэнь хангагданагүй. Гадна, аймагай медицинскэ эмхи зургаануудай байшангуудые шэнэлэн заһаха хэрэгтэ Элүүрые хамгаалгын министерство мүнгэ багаар һомолно. Аймаг дотор нэгэшье ёһотой һайн типовой больница үгы, тэрээниие бариха тухай һаналаа табинагүй. Эмнэлгын эмхи зургаануудай байшангуудай заһабарида мүнөө жэлдэ миин 60 мянган түхэриг һомологдоо. Энэнь яашье хүрэхэгүй. Мүн врачууд дутуу байна. Эдэ бүгэдые Элүүрые хамгаалгын министерство хараадаа абаа һаань, һайн байгаа.

Культурын, медицинскэ болон бусад хэрэгсэлдэ мүнгэ нэмэжэ һомолхо эрилтэ депутат Я. Е. Ерофеев хэбэ. Аймагуудтахи хүдэлмэрилэгшэдтэ министерствонүүдэй зүгһөө бодото туһаламжа үзүүлэгдэхэ ёһотой. Финансын Министерствоһээ ерэһэн хүн мүнгэнэй гаргашые шалгаад лэ, ямаршье туһаламжа үзүүлэнгүй бусадаг заншалтай.

Депутат **К. М. Жарникова** (һунгуулиин Кударын округ) үгэ хэлээ. Үнгэрэгшэ жэлдэ Кударын аймагай колхозуудай туйлаһан амжалта тухай энэ депутат тогтон хэлээ.

— Нёдондо манай аймагай колхозууд һү, нооһо саада жэлэйхиһээ ехээр абаа. Мүн мяханшье горьтой абтаһан юм. Энэ жэлдэ бүхы арга боломжыёо хаража үзөөд, нёдондо жэлэйхидэ орходоо гахайн мяха 3,5 дахин ехээр абахаар шиидэнхэйбди. Үнгэрэгшэ жэлдэ аймагай колхозууд ороохо тараанай яһала бараг ургаса абаа, тарая тушаалгаар гүрэнтээ тоосоод, үрэһэ хүрэнгээ хүсэдөөр хааһанай һүүлээр горьтой тарая гүрэндэ худалдаа. Ниитын малай үбһэ тэжээл урданайхиһаа ехээр бэлэдхэгдээ, үнеэн бүхэндэ 7 тонно силос дарагдаа. Энээнэй ашаар үбэлдөө һүн ехээр һаагдаба гээшэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абажа, колхозуудай мүнгэн олзо 30 процентээр ехэ болоо. Аймагай колхозууд үнгэрэгшэ жэлдэ шулуугаар барилга ехээр хэбэ.

Саашань депутат К. М. Жарникова министерствонүүдтэ ажаглалта, эрилтэ хэһэн байна. Хамнигадайн МТС-эй байдаг һууринда жэл бүри хүн зон олошорно. Тиимэһээ эндэхи ажалшадай эрилтэ хангахын тулада мүнөө жэлдэ тэндэ шэнэ магазин, столово бариха хэрэгтэй. Гадна, эндэ байрын гэр бариха, ажалшадые уһаар хангалгые һайжаруулха тухай бодомжолхоор болонхой. Аймагай колхозуудта малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Үүлтэртэ мал манай аймагта асарагданагүй шахуу. Республикын Хүдөө ажахын министерство энээн тухай һаналаа табиха ёһотой.

Кударын эмнэлгын эмхи зургаануудые Элүүрые хамгаалгын министерство хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ. Манай Алтайн амбулатори аяар 8 жэл соо врачгүй байһаар, Шара голой больницада баһа иимэ. Аймагай центртэ оройдоо гурбан врач хүдэлдэг. Хүдөөгөөр врачуудай үсөөн хадань аймагай центртэ хүн олоороо ерэдэг, мүн үбшэнтэндэ саг соонь туһаламжа үзүүлэгдэдэггүй. Гадна, эмнэлгын эмхи зурганууд түхеэрэлгэ муутай, байдаг гэрнүүдынь муудашанхай. Жэшээнь, Ехэ Кударын участково больницын байшан иимэ болонхой. Энээниие заһааб гэжэ зөөри гаргашалалтагүй, харин шэнээр баряа һаа, һураггүй дээрэ байха. Элүүрые хамгаалгын министерстводэ эдэ бүгэдэ хуу мэдээжэ. Теэд хэмжээн абтанагүй. Эдэ бүгэдэ асуудалнуудые шиидхэхыень энэ министерствоһээ гүйнабди. Саашань депутат К. М. Жарникова Гэгээрэлэй министерстводэ эрилтэ хээ. Ехэ Кударада, Тамирай дунда һургуулида байшан шэнээр барихые ажалшад дурадхадаг. Тиимэһээ Гэгээрэлэй министерство энээниие хараадаа абалсаг. Аймагай центртэ Культурын байшан бариха, революционно хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан, хариин эзэмдэгшэдэй шуһата гарһаа наһа бараһан Цыремпил Ранжуровта, Пантелемоновто, Якимовта, Елена Волковада памятник табиха тухай энэ депутат хэлэһэн байна.

Депутат **Е. Л. Магунов** (Улан-Удэ городой һунгуулиин заводской округ) городой промышленна предприятинуудай хүдэлмэри тухай хэлээ. Доторой арга боломжые һайнаар хаража үзөөд, продукци ехээр гаргаха ёһотойбди гэбэ. Мүн түсэблэлгын хангалтагүй байһан тухай энэ депутат тэмдэглээ. Жэшээнь, предприятиин ехэ продукци гаргаха арга боломжотой байхаданы, бага түсэб үгтэнэ. Иихэдэнь продукци ехээр гаргахын түлөө тэмсэл һуларна. Энэ дутагдалые саашадаа усадхаха шухала.

— Энэ сессиин үзэмжэдэ табиһан гүрэнэй бюджет Бурят-Монголой арадай ажахые, культурые саашадаҥь хүгжөөхэ хэрэгтэ зорюулагданхай, — гэжэ депутат **А. Б. Кузьмин** (һунгуулиин Ново-Селенгын округ) хэлэнэ. БМАССР-эй гүрэнэй 1957 оной бюджедые баталха гэһэн депутадуудай дурадхалые дэмжэнэб.

Саашань депутат А. Б. Кузьмин Сэлэнгын аймагай колхознигуудай туйлаһан зарим тэды амжалта тухай, мүн бии байһан дутагдалнууд тухай хэлэбэ. Тараан ажалдахи, мал ажалдахи гээгдэлые усадхахын тулада бии байһан арга боломжоёо дууһан хэрэглэхэ шухала. Түбхын түрүүн газараа зүбөөр ашаглаха хэрэгтэй. Шэнэ газар эдлүүрилэн ашаглаха, уһа намагтай газар хатааха, болдогтой газар жэгдэлхэ, бургааһа боролжо сэбэрлэхэ гэхэ мэтэ хүдэлмэри ябуулха шухала. Үнгэрэгшэ жэлдэ Сэлэнгын МТС-эй харьяата колхозуудта 500 гектар сабшалан, бэлшээри уһалагдадаг болгоо, 100 гектар сабшалангай газар ой модонһоо сэбэрлэгдээ. Энэ хүдэлмэри саашань үргэлжэлүүлхэ ёһотойбди. Тиимэһээ МТС-үүдтэ иимэ хүдэлмэри ябуулха техникэ ехэ хэрэгтэй.

Саашань депутат Кузьмин Галуута Нуурай городто, Селендума, Тохой гэжэ хүдэлмэришэнэй тосхонуудтахи, Галуута Нуур станцидахи һургуулинууд яяр муу гэрнүүдтэй байһаар. Загастайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз центрээ Арбузово гэжэ тосхондо зөөлгөө, тиихэдэ тэндэхи дунда һургуулинь хуушан газартаа үлөө. Энээниие зөөлгэхэ тухай хэлсээн болоһоор үнинэй, теэд шиидхэгдэнэгүй. Энэ һургуули зөөлгэхэ мүнгэн мүнөө жэл баһа һомологдоогүй. Тиимэһээ энэ хэрэгтэ 100—150 мянган түхэриг һомолхыень республикын Министрнүүдэй Соведые гүйнабди.

Депутат **В. С. Данилов** (Улан-Удэ городой һунгуулиин Серовско округ) худалдаа наймаанай организацинуудай хүдэлмэри тухай тогтон хэлээ. Мүнөө сессиин элидхэл соо худалдаа наймаанай организацинуудай хүдэлмэриие зүбөөр шүүмжэлээ, эдээнэй хүдэлмэридэ ехэ дутагдал бии байһан зандаа. Энээниие усадхахын түлөө, хүн зониие үргэн хэрэглэлэй эд бараагаар гүйсэд хангаха тушаа зохихо хэмжээн абтаха. Арадай ажахын түсэб һайшааха гэһэн депутадуудай дурадхал дэмжэнэб гэжэ депутат В. С. Данилов хэлээ.

Республикын городууд болон һуурин газарнуудые, тосхонуудые ариг сэбэр байлгаха тухай депутат **Е. М. Никифорова** (Улан-Удэ городой һунгуулиин Свердловско округ) хэлээ. Олон хүнэй ажаһуудаг город, тосхонуудые сэбэрээр байлгаагүйһөө боложо, элдэб үбшэн дэлгэрдэг. Үхибүүдэй наадаха тусгаар газар түхеэрдэг заншалгүйбди. Гадна, республикын колхозуудай малшадай байра байдал тушаа һаналаа ехээр табинагүйбди. Энээн тухай ходо миин хэлсээд байхаяа болижо, бодото хэмжээ абахаар болоо. Мүн интернат-һургуулиин байрада ариг сэбэр сахиха журам наринаар дүүргэхэ эрилтэ Гэгээрэлэй министерство табиха ёһотой. Элүүрые хамгаалха министерствын энэ хэрэг эрхилдэг хүнүүд дааһан хүдэлмэридөө харюусалгагүйгөөр хандана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Городой эмнэлгын эмхи зургаануудай хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэхэ тухай саашань депутат Е. М. Никифорова хэлээд, мэргэжэлтэд врачуудта анхаралтайгаар хандаха, тэдэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй гэжэ тэмдэглээ.

— Энэ жэлдэ Агуухэ Октябрьска революциин 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгээр угтахын түлөө Бичурын аймагай ажалшад тэмсэжэ байна, — гэжэ депутат **Б. Л. Лобсанов** (Хэжэнгын аймагай һунгуулиин Дээдэ-Худанай округ) хэлэһэн байна. Аймагай колхознигууд, хүдэлмэришэд, албахаагшад энэ агуухэ ойе һайндэрлэлгэдэ бэлэдхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолтой танилсаад, тарая, мяха, һү, овощь ба бусад зүйлнүүдые бүри ехээр абаха уялга абана. Саашань депутат Б. Л. Лобсанов аймагай колхозуудай үнгэрэгшэ жэлдэ туйлаһан амжалта тухай хэлэбэ. Энээнтэй хамта аймагай колхозууд болон МТС-үүдэй хүдэлмэридэ байһан дутагдалнуудые тэмдэглээ. Эдээниие усадхахын, бии байһан арга боломжоёо хүсэдөөр хэрэглэхын тулада республикын организацинуудай зүгһөө туһаламжа хэрэгтэй гэжэ депутат Б. Л. Лобсанов тэмдэглээ. Хүдөө ажахын хүдэлмэриие механизацилга хадаа тон шухала асуудал болоод байна. Манай аймагай эрхэ байдалда 500—600 киловатт хүсэтэй кустовой электростанци гү, али ядахын сагта дизельнэ электростанци хэрэгтэй. Мүнөө аймагай ехэ ехэ һуурин газарнууд электрын гэрэлгүй байһаар. Тиимэһээ энэ асуудал шиидхэхэ хэрэгтэ республикын Министрнүүдэй Совет туһалха аабза гэжэ найданабди.

«Автотракторосбыдэй» республиканска конторо, тэрэнэй район хоорондын таһаг гэжэ бии. Энээнэй район хоорондохи таһагые Бичурада абаашаа һаа, республикын урда аймагуудай тэгэндэ болоходо, зохистой болохо һэн гэжэ саашань депутат Б. Л. Лобсанов хэлэбэ.

Сахарна свёклын ургаса дээшэлүүлхэ, энэ культурые тарижа ургуулха техникэ асарха тухай депутат Б. Л. Лобсанов тэмдэглээ. Мүн сомоной Соведүүдэй хүдэлмэри, Соведүүдэй комиссинуудай хүдэлмэри муу гэжэ шүүмжэлээ. Бичурын аймагай ажалшад 1957 оной арадай ажахын түсэбые дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа зорюулха гээд үгынгөө түгэсхэлдэ депутат Б. Л. Лобсанов хэлэбэ.

— Город шадарай аймагуудай тоодо ородог Байкало-Кударын аймагай колхозууд городые овощёор хангаха уялгатай, — гэжэ депутат **Т. Д. Сычев** (һунгуулиин Шергинскэ округ) хэлээ. Колхозуудай огородой эдеэ асархадань худалдаа наймаанай организацинууд тушаан абаха аргагүй байшоо. Энээнэй гэмээр огородой эдеэ хаанашье хэхэ аргагүйдөөд, колхозууд өөһэдтөө үлөөһэн байна. Тиимэһээ республикын Министрнүүдэй Совет, Эдеэ хоолой промышленностиин министерство энэ асуудал бодожо үзэхэ ёһотой. Мүн жэмэс тушаан абажа буйлуулха тухай бодомжолхо шухала. Мүнөө ехиешье түүгдэнэгүй, теэд багааршье түүһэн жэмэсээ хэхэ газаргүйдэнэбди.

Депутат **К. М. Матвеев** (Улан-Удэ городой һунгуулиин машина бүтээлгын округ) социалистическэ хуули ёһо наринаар сахиха тухай тогтон хэлээ.

Мартын 26-най үглөөнэй заседани дээрэ түрүүлэн үгэ абаһан депутат **С. И. Власов** (Байкало-Кударын округ) нигэжэ хэлээ:

—Манай республикын эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд үнгэрһэн жэлдэ зарим тэды амжалта туйлаа. Валова продукци гаргаха түсэб 101 процент дүүргэгдээ. Гэбэшье, ассортиментын түсэб муугаар дүүргэгдэбэ. Овощёор консервэ хэхэ түсэб илангаяа муугаар дүүргэгдэһэн байна. Яахадааб гэхэдэ, колхозууд овощь тушааха түсэбөө дүүргэхын түлөө оролдоногүй, үгэрсэ, помидор, һонгино, свёкло гэхэ мэтые багаар абанабди. Талха татаха түсэб дүүргэгдээгүй.

Манай хүдэлмэриин эгээн ехэ дутагдал юуб гэхэдэ, продукциин өөрын үные химдаруулха, арьбалалта хэхэ түсэбүүдээ дүүргэнэгүйбди. Энээндэ ехэнхидээ манай предприятинууд болон Министерство зэмэтэй. Зүгөөр, манай тухайлхада республикын Финансын министерство, эдеэ хоолой товарнуудай РСФСР-эй министерство буруугаар түсэблэнэ, жэл соо болохо хубилалтануудые хараадаа абанагүй.

Депутат Власов хэлэһэн эдэ үгэнүүдээ лаблахын тулада хэдэн баримтануудые дурдаба. Саашань нүхэр Власов БМАССР-эй Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министерствын предприятинуудые түүхэй эдээр, түлишөөр, хамһабариин хэрэгсэлнүүдээр, барилгын материалнуудаар, түхеэрэлгэнүүдээр хангаха тушаа хэлэбэ. Предприятинуудые оньһожоруулха, техническэ талаарнь зэбсэгжүүлхэ тушаа горьтойхон хүдэлмэри хэгдээ. Энээнэй ашаар тус министерствын предприятинууд 1957 оной түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ бүхы аргатай болонхой.

Гүрэнэй бюджет тухай хэлэхэ зуураа, нүхэр Власов албан захиргаанай аппарадуудай гаргашые хороохо, химдаруулха хэмжээнүүдые бэелүүлгэ саашадань зоримгойгоор үргэлжэлүүлхэ шухала гээд, Бурят-Монголой «Главбакалей» гэжэ конторые байлгаһанай хэрэггүй болоо гэбэ. Министрнүүдэй Совет энэ конторын ажал-ябуулгаар һонирхожо, зүбөөр шиидхэхэ ёһотой.

Республикын арадай ажахын түсэбые, мүн 1957 оной гүрэнэй бюджедые зүбшэн хэлсэлгэтэй дашарамдуулан ниитын мал ажалые хүгжөөлгэ тухай хэлэхэмни гэжэ депутат **И. М. Стегачев** (Кударын аймагай Тамирска округ) үгэеэ эхилбэ. Ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд ниитын ажахые халирхайгаар, тодорхой бэшээр хүтэлбэрилнэ. Элдэб олон саарһа эреэлжэ, сагаа барана. Республикын Хүдөө ажахын министерство дан олон заабари эльгээдэг, тэдэнь юрэнхыгөөр бэшэгдэһэн байдаг. Ниитын малда типовой һайн байра бариха асуудал хүсэд шиидхэгдэнэгүй. Мал ажал дээрэхи ажал ехэтэй хүдэлмэриие оньһожоруулха асуудал тон муугаар шиидхэгдэнэ.

Автоматическа уһалуури эмхидхэхэ тушаа хэдэн удаа шууяа гаргаһан аад, мүртэй юумэ хэгдээгүй.

Саашань депутат Стегачев республика дотор ямаа олоор үсхэбэрилдэг болохо асуудал табина. Ямаад түргэн үдэдэг. Арһа, мяханиинь һайн. Мүн мяха абалгые эрид дээшэлүүлхэ асуудалые шиидхэлгэдэ тахяа, шубуу үсхэбэрилгэ горьтойхон нэмэри болохо байна. Теэд республика доторнай шубуу үсхэбэрилгэ тоогдоногүй гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Депутат **Л. Я. Егорова** (Хоринн аймагай Дээдэ Курбын округ) арадай ажахын түсэблэлгэ тушаа тогтожо хэлээ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ тарая, ногооной ургасые дээшэлүүлхын тулада Заиграйн аймагай ажалшад уһалуурин системэнүүдые олоор барижа, яһала һайн үрэ дүн туйладаг болоо гэжэ депутат **Ф. Ф. Петров** (Заиграйн округ) хэлээ. Гэбэшье, аймагай хүдөө ажахы үшөөл удаанаар хүгжэнэ. Яахадааб гэхэдэ, аймагтамнай парлаха газар жэл бүри багадана, уһалагдаха газар дутана, һүүлэй жэлнүүдтэ сортовой элитнэ үрэһэгүй байнабди. Ниитын малда тэжээлэй һайн база байгуулагдаагүй. Үндэһэн шухала эдэ асуудалнуудые бидэнэр имагтал республиканска организацинуудай туһаламжаар шиидхэжэ шадаха байнабди. Теэд республикын Министрнүүдэй Совет, Хүдөө ажахын министерство бидэндэ туһаламжа тон багаар үзүүлнэ. Хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ тушаа нэмэлтэ хэмжээ-ябуулгануудые хараалаад, хүтэлбэрилхы зурганда эльгээһэн байгаабди, теэд энэ тушаа бодото юумэ хэгдээгүй. Зүгөөр, Курбын МТС-тэ мелиоративна отряд байгуулагдаад, үнгэрэгшэ жэлдэ бага сага юумэ хэгдээ. Гэбэшье, парлаха газараа үргэдхэхын ·тула шугы, бургааһа сэбэрлэжэ, шэнэ газар хахалха ёһотойбди. Эндэ Социалистическэ Ажалай Герой депутат Киселев һууна. Энэ нүхэрнай шугы бургааһа сэбэрлэжэ, шэнэ газар элдүүрилхэдэ ямар ехэ аша үрэтэй байһыень һайн мэдэхэ байха. Тэрэнэй урдань элдүүрилһэн газарһаа га бүриин 25—30 центнер ургаса абтадаг байгаа. Тиимэһээ Заиграйда энэ хүдэлмэриие саашадань үргэлжэлүүлхэ шухала. Теэд яахадаа бидэндэ Хүдөө ажахын министерство техникэ багаар үгэнэ гээшэб?

Эдлүүриин газарай гектар бүриие ашатай олзотойгоор хэрэглэхэ тушаа тогтохо зуураа, нүхэр Петров иимэ баримта харуулба. Калиновка тосхондохи колхоз эдлүүриин газарай гектар бүриһөө 4620 түхэриг ашаг олзо абадаг. Тиихэдэ Заиграйн аймагай колхозууд оройдоо 89 түхэриг абаһан байха юм.

Мүнөө овощь тарилгые үргэдхэхэ асуудал табигдажа байнхай. Леспромхозуудай ОРС-нуудта овощь тарилгын хамһабариин ажахынуудые байгуулхаар болоо гэжэ һанагдана. Шулуутайн леспромхоздо, Онохойн комбинадта томо тепличнэ комбинадуудые эмхидхэхэ тушаа депутат Афанасенкые Верховно Соведэй сессиин уялгалбал, һайн байгаа.

Заиграй тосхондо шэнэ дунда һургуули барихын тулада мүнгэ һомолхые гуйгаад, депутат Петров 1957 оной түсэб ба бюджедые баталха тушаа депутадуудай оруулһан дурадхалые һайшаан дэмжэбэ.

— Зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэлдэ табигдаһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ нютагай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө хубитые оруулалсаа,— гэжэ депутат **Н. Б. Пивоваров** (Кяхтын Ленинскэ округ) хэлээ. Манай республикын нютагай промышленность гүрэнэй түсэбые 100,3 процент дүүргээ. Валова продукци урда жэлэйхиһээ 12 процент ехээр абтаа. Сухын арһанай завод, Түнхэнэй, Баунтын, Тарбагатайн аймагай промкомбинадууд ажалдаа һайн дүнгүүдые туйлаа. Иимэ һайшаалтай жэшээнүүд байбашье, дутуу дунда юумэн бии. Олон предприятинууд түсэбөө дүүргэнэгүй, гарзатайгаар ажаллана. Һэеы даралгын фабрика, Яруунын промкомбинат продукци гаргаха түсэбөө дүүргээгүй. Тоорин, Сэлэнгын, Кударын комбинадууд түүхэй эдэй дутамаг дээрэһээ ассортиментнэ түсэбөө дүүргээгүй байха юм. Нютагай промышленностиин предприятинууд 33 зүйлэй продукци үйлэдбэрилхэ түсэбтэй аад, оройдоо 14 зүйлэй продукци гаргаа.

Ажалай бүтээсэ бага байһаар. Мухаршэбэрэй промкомбинат ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбөө 94 процент дүүргэһэн байна.

Продукциимнай шанар муу. Манай предприятинуудта бүтээгдэдэг мебель, арһан гуталнууд, оёмол хубсаһан, һэеы даралга тон муу шанартай.

Капитальна барилгаар бэрхэтэй байдалда оронхойбди. Шэнэ барилганууд удаарна.

— Нютагай промышленностиин министерство хараалагдаһан бүхы түсэбөө дүүргэхэ, предприяти бүхэниие ашагтай олзотойгоор хүдэлдэг болгохо зорилго табяа,—гэжэ депутат Пивоваров мэдүүлбэ.— Капитальна барилгада 14 миллион түхэриг һомологдоо. Тэрэнэй 3 миллион түхэригынь гэр байра барилгада гаргашалагдаха. Хэрбээ нёдондо 765 дүрбэлжэн метр гэр байра бариһан һаа, мүнөө жэлдэ 2 мянган дүрбэлжэн метр байрын гэр баригдаха. Энэмнай урда жэлэйхиһээ 3 дахин ехэ болоно. Барилгын материал ехээр бэлэдхэгдэхэ болоно. Энээниие бултынь бүтээхэ арга боломжотойбди. Зүгөөр энергетическэ ажахымнай муу. Бии байһан агрегадуудай хахадтань двигатель байхагүй. Шабар абаха хүдэлмэри оньһожоруулха шухала. Мебель үйлэдбэрилгые үргэдхэхэ хэрэгтэй. Аймагай промкомбинадуудта мебель хэхэ арга хүсэд бии. Энэ жэлдэ мебельнэ фабрика шэнээр барижа дүүргэхэмнай.

Зэдын аймагай колхозуудай баяжажа, ажахыһаа ашаг олзо ехээр абадаг боложо байһан тухай депутат **Ц. Б. Гармаев** (Закаменай аймагай Санагын округ) хэлэбэ. Аймагай олонхи колхозууд миллионер болонхой. Аймагай колхозуудай олоһон 16 миллион түхэригэй 10 миллиониинь хонин ажалһаа ороһон байна. Колхоз бүхэн түхэреэн жэл соо гэшүүдтээ зээлээр мүнгэ үгэжэ байха аргатай болоо. Энээнэй ашаар ажалай эмхидхэл һайжарна.

Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтаха гэжэ шиидээд, манай колхозууд тарая абалгые 40 процентээр, нооһо—35, һү—66, мяха—70 процентээр нэмээжэ, мүнгэн доходоо горьтойгоор дээшэлүүлхэ уялга абаа. Колхозуудта, совхоздо гэр байранууд, малай байра ехээр баригдаха.

Саашань депутат Гармаев тарая ногооной ургасые дээшэлүүлхэ, малай ашаг шэмые ехэдхэхэ, һү, мяха, нооһо ехээр абадаг болохо талаар Маленковой, нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд тодорхой хэмжээнүүдые хараалanхай гэжэ хэлэбэ. Республикын Министрнүүдэй Соведэй, Хүдөө ажахын министерствын зүгһөө аймагууд болон колхозуудые хүтэлбэрилгэдэ бии байһан горьтойхон дутагдалнууд тушаа тогтохо зуураа, нүхэр Гармаев хүдөө ажахын үндэһэн шухала асуудалнууд муугаар шиидхэгдэнэ гэбэ.

— Хүдөө ажахые тодорхой һайнаар хүтэлбэрилхын тулада Министерствые бэлэдхэл һайнтай кадрнуудаар хангаха шухала, — гэжэ депутат **П. Н. Иванов** (Кабанска округ) хэлээд, ажал хэрэгээ һайса мэдэхэ кадрнуудые министерстводо эльгээхэ, тэдэниие гэр байраар хангаха хэрэгтэй гэбэ.

Депутат **Н. В. Бутухаков** (Улан-Удэ городой Комсомолой округ) хүүгэдэй эмхи зургаануудта мүнгэ һомололгодо бии байһан дутагдалнууд тушаа хэлэбэ. Мүн республика дотор физкультурна хүдэлмэри һайжаруулха тушаа хэлээд, Байгал шадар ехэ стадион, туристска база барилгада мүнгэ һомолхые сессиин үзэмжэдэ табиһан байна.

— Ехэ Куналейн МТС-эй гэр байранууд хуушаржа, муу болонхой, — гэжэ депутат **А. Е. Болонев** (Ехэ Куналейн округ) хэлээ.— Байрын хоёр гэр баригдажа эхилһэн аад, дүүргэгдэнэгүй. Худаг малтажа эхилһэн аад, уһа гаргангүй болишоо. Мүнгэн байхагүй. Механизаторнуудай байха хамтын байра, һайн клуб барихаар болонхой. Иимэ барилга хэхын тулада мүнгэ һомолхые гүйнаб.

Сесси дээрэ үгэ хэлэһэн депутат бүхэн республикын арадай ажахые хүгжөөхэ 1957 оной түсэбые, мүн Гүрэнэй бюджедые баталха гэһэн дурадхалые булта һайшаан дэмжээ.

Удаань Верховно Соведэй IV сесси Бурят-Монголой АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1957 оной түсэб тушаа Хуули, БМАССР-эй 1955—1956 оной гүрэнэй бюджедые дүүргэлгэ тухай тоосоое баталха тухай, БМАССР-эй гүрэнэй 1957 оной бюджет тухай Хуулиие нэгэн дуугаар батала
н абаа.

Ангай совхоз

Улан-Удын оршондо, үзэсхэлэн гоё байгаалитай Байданова гэдэг хүндыдэ «Забайкальский» гэжэ ангай совхоз байдаг юм. Хэдыхэн жэлэй туршада урган бодоһон энэ тосхоной шэнэ гэрнүүд түглэ ой сооһоо сайбалзан аяар холоһоо харагдана. Тус тосхон һүүлэй 2—3 жэлэй туршада илангаяа ехээр хубилаа. Тэндэ һургуули, магазин, хүүгэдэй сад, электростанци бии болонхой. Хүн зониинь клубтаа ошожо, сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэнэ.

Совхозой хүдэлмэришэд оролдосотой һайнаар ажаллана. Үсхэбэрилжэ байгаа ангуудайнгаа тоое нилээд олошоруулаа. Мүнөө 1360 халтар хара үнэгэд, 480 норко бии. Үнгэрэгшэ жэлдэ совхозой хүдэлмэрилэгшэд үнэтэ ангуудые үсхэбэрилхэ түсэбөө холо үлүүлэн дүүргээ. Тиигээд Читын областиин, Бурят-Монголой республикын колхозууд, совхозуудта үүлтэртэ үнэгэдые худалдажа, мүн гүрэндэ ангай арһа тушаажа, 4 миллион 200 мянган түхэригэй олзо оруулһан байна.

Һайн шанартай үнэтэ арһа абалгын талаар совхозойхид бага бэшэ амжалта туйлаа. Хоёр жэлэй саана эндэхи үнэгэнэй арһан бүхэн дунда жэшээгээр 1045 түхэригтэ байгаа һаа, мүнөө 1220 түхэригтэ болоно.

Мүн норкынше арһан нилээд үнэтэй болонхой.

Гэхэтэй хамта ан үсхэлгын гаргашань 2 дахин хороогдоо.

Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулжа совхозойхид мүрысөөндэ орохо зуураа, ангайнгаа тоое 520-ёор олошоруулха гэһэн түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэхэ уялга абаба.

...Ангайнь фермэдэ ошоходомнай хэдэн зуун клеткэнүүд километр тухай талада һубарилдан гоёор харагдана. Зарим клеткэнүүдэй дэргэдэ ангуушад ажаллажа байба.

—Мүнөө манай хүдэлмэриин эгээл харюусалгатай үе гээшэ, ангууднай ороондо оруулагдажа байнхай,—гэжэ совхозой зоотехник хөөрэнэ. Энэ үедэ совхозой хүдэлмэрилэгшэд ехэ оролдосотойгоор хүдэлжэ, энэ хүдэлмэриие эмхитэйгээр үнгэргэхын түлөө оролдоно. Баһа эмэ үнэгэдөө һубайруулангүй түл абаа һаа һайн ха юм.

Үнэгэдэй фермэһээ саашаа норкын фермэ тээшэ зорибоди. Тэндэ ерэхэдэмнай, ангуудые шэгнэжэ байбад (хүреэ соохи зураг). Клеткэ бараад байгаашань нүхэр Трифонова, шэгнүүрэй дэргэдэхинь нүхэр Федоров. Эдэ хоёр эрхим ажалайнгаа түлөө хэдэн удаа хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадалсаһан байха юм.

1958 он дотор энэ совхоздо шэнэ фермэнүүд эмхидхэгдэжэ, Баргажанай булган, сэнхир песец үсхэбэрилэгдэдэг болохо. Тиигэжэ «Забайкальский» совхоз орон доторхи ангай томо совхозуудай нэгэн болохо юм.

Урдань бүтүү ой байһан газарта урган бодоһон шэнэ тосхон (дорохи зураг) иимээр харагдана.

М. Минеев.

Л. Бетховенэй дурасхаалда

Немецкэ агуухэ композитор Людвиг Бетховенэй наһа бараһанһаа хойшо 130 жэлэй ойдо зорюулагдаһан симфоническа концерт Бурят-Монголой оперо, баледэй театрта болобо.

«Эгмонт» гэжэ трагедидэ Бетховенэй бэшэһэн увертюрые, композиторай бусадшье зохёолнуудые оркестр наадаа.

БМАССР-эй арадай артист Л. Линховоин, виолончелист М. Балдаев, скрипач Ш. Каллош, пианистка Л. Зубравская гэгшэд концертдэ хабаадаба.

Н. Маторин.

Концерт табиба

Закаменай аймагай «Дружба» колхозой комсомолшууд, залуушуул хүршэ «Коммунизм» колхоздоо концерт табяа. Б. Лубсанов, Д. Очирова гэгшэд гоё һайханаар дуулажа, концерт харагшадай һайшаалда хүртөө. Һаяар «Коммунизм» колхозойхид «Дружба» колхоздо ошохоор бэлдэжэ байна.

О. Цыренов.

Спорт

Футболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө хабарай мүрысөөн эхилбэ. Мүрысөөндэ хамта 13 команда, 3 группа боложо хубааралд, наадажа захалба.

Түрүүшын үдэр «Строитель I» — «Вагонник», «Байкал I» — «Строитель II» гэжэ команданууд наадаа. Үсэд шанга тулалдаанай удаа «Строитель I», «Байкал I» команданууд нүгөөдүүлээ илаа.

Удаадахи уулзалгада «Динамо» команда «Звезда» командатай наадаад, 7:0 тоотойгоор шүүгдэшоо. «Пищевик» команда транспортын «Локомотивтай» наадаа. Түрүүшээр пищевигэйхид эмхитэй һайнаар наадаа. Тиин нааданай хоёрдохи хахадта «Локомотив» командын футболистнар шангаар добтолжо, удаа удаалуулан нүгөөдүүлэйнгөө ворота руу 3 бүмбэгэ сохижо оруулаад, шүүгээ. ПВЗ-гэй «Локомотив»—«Буревестник», «Байкал II»—Зооветинститут гэжэ команданууд хоорондоо мүрысэжэ, Локомотивай, Зооветинститудай футболистнар шүүгээ.

Г. Рютин.

Шатар

Республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхэнэр шатаршадай мүрысөөн Улан-Удэдэ эхилбэ. Мүрысөөндэ 15 шатаршан хабаадана. Городок городһоо Соболева, Хэжэнгэһээ Ванчикова, Яруунаһаа Ринчинова, Сэлэнгэһээ Дабаева, Зэдэһээ Улымжиева болон бусад наадана. Мүнөө 4 уулзалга болоо. Гармаева 3 дахин наадажа, шүүгээ. Бадмацыренова Ванчикова хоёр 4—4 очкотой болоо. Николаева Поневежскаятай наадажа, партияа алдаад 4-һөө 3 очко абаа.

Польшын Арадай Республикын зэбсэ[гтэ] хүсэнүүдэй тоо хороогдобо

ВАРШАВА, мартын 27. (ТАСС). Польшын хэблэлэй агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, 1957 оной мартын 25-да Польшын Арадай Республикын правительствын заседани болоо. Энэ заседани дээрэ ПНР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тоое 44.500 хүнөөр хороохо гэһэн тогтоол абтаа.

Буу зэбсэг хуряаха, мүн арадуудай амгалан тайбанаар харилсаха хэрэгтэнь Польшын арадай зүгһөө шэнэ туһа нэмэри оруулхын, тэрэшэлэн арадай аж[ахын] саашадаа хүгжөөхын тулада [...] зөөри алмаха зорилгоор иим[э] тоол абтаа юм.

Сэрэгэй албанһаа табиг[даһан] офицернүүдые ажалда ор[уулха], мүнгэ зөөреэр хангаха тухай [...] далаар Польшын Арадай Ре[спуб]ликын правительство тусхай [тог]тоол абаа. Армиһаа табигдаһа[н] нүүдэй ажалда ороходонь, мүн [...] гэжэлтэй болохо хэрэгтэнь [...] туһаламжа үзүүлхэ байна.

Бермудска арал дээрэ Англи Канада хоё[рой] хэлсээ хэжэ дүүргэбэ

ОТТАВА, мартын 27. (ТАСС). Канадын премьер-министр Сен-Лоран Англиин премьер-министр Макмиллан хоёрой хоорондо Бермудска арал дээрэ болоһон хэлсээн мартын 26-да дүүрээ.

Гол түлэб сэрэгэй асуудалнууд энэ зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ гэжэ толилогдоһон коммюнике соо хэлэгдэнэ. Канада Англида табан жэлэй туршада 115 миллион доллараай уран үгэхэ болоо.

Гадна, ООН тухай, Дунда Зүүн зүг, Баруун Европа тухай асуудалнууд, мүн «ниитэ дэлгүүрэй» байгуулагдахада Канадын худалдаа наймаанай ямар болохо тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Эйзенхауэр Макмиллан хоёрой зохёоһон түсэбые бэелүүлхэ хэрэгтэ Канадые хабаадуулха зорилгоор Англи Канада хоёрой хоорондо зүблөөн хэгдээ гэжэ коммюнике сооһоо харагдана.

Энэ зүблөөн дээрэ ядерна буу зэбсэг, мүн баллистическэ снарядуудые хэрэглэхэ, туршаха тухай асуудал дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдээ гэжэ Канадын хэбл[элэй мэ]дээсэнэ. Уласхоорондын хэрэг[...] ООН-эй ямар үүргэ дүүргэдэг [...]хай асуудалаар Канада Англи[...]рой хүтэлбэрилэгшэд ондоо һа[на]жатай байгаа. Суэцкэ асууда[лаар] ООН-эй баримталдаг һанам[жые] Англиин хүтэлбэрилэгшэд б[...] шаадаг дээрэһээ, уласхоор[ондын] арсалдаата асуудалнуудые ш[...] хэхэдэ ООН дан ехээр оролсо[...]һэн гэжэ тоолоно. Харин тиих[э] гадаадынгаа политика ябуулха[...] ООН-эй абаһан бүхы шиидхэб[ə]нүүдые дэмжэхэбди гэжэ Кана[дын] түлөөлэгшэнэр онсолон тэмдэг[лээ].

Баруун Европодо «ниитэ дэл[гүү]рэй» байгуулагдахада, Канады[н]дэ асардаг шэниисэ болон бус[ад] бараануудые эндэ худалдахань [...]хэтэй болохо ха гэжэ Канады[н] тэлбэрилэгшэд һанаагаа зоб[оно.] Хэрбээ Европодо юумэеэ худа[лдаха]хаяа болёо һаа, Канадын гада[адын] худалдаа наймаанда Амер[ика] дэлгүүр ехэ нүлөөтэй болохо [гэжэ] тэдэнэр тэмдэглэбэ.

НАТО-гэй сэрэгэй түсэб

ПАРИЖ, мартын 27. (ТАСС). Баруун Европодо дүрбэн жэлэй туршада сэрэгэй барилгануудые хэхын тулада 225 миллион фунт стерлинг һомолхо гэжэ НАТО-гэй Совет шиидхээ.

Энэ зөөреэр шэнэ аэродромууд, нефтепроводууд, горючиин с[...]дууд баригдаха, мүн НАТО-гэй [...]лайн-сэрэгэй базанууд баригд[аха,] дүүргэгдэхэ байна. Гадна, [...] хүрэтэр хорлохо шадалтай рад[ар] системэ байгуулагдахаар харағ[да]дана.

Испаниие НАТО-гэй гэшүүн болгохын түлөө США оролдоно

НЬЮ-ЙОРК, мартын 27. (ТАСС). Испани һаяар НАТО-гэй гэшүүн болохонь ха гэжэ «Нейшн» журнал соо толилогдоһон статьяда хэлэгдэнэ. «Америкын конгресс Франкое эдэбхитэйгээр дэмжэнэ. Мартын 20-до түлөөлэгшэдэй палата голосованигүйгөөр резолюци абажа, Испаниие Атлантическа бүлэглэлдэ оруулхын түлөө ябуулга хэхыень гүрэнэй департаментые уря[ал]... гэжэ журнал бэшэнэ.

НАТО-гэй дүрбэн гэшүүн—П[ор]тугали, Итали, Греци, Турци И[спа]ниие дэмжэхэ уялга абаа гэжэ [...]лэ журнал тэмдэглэнэ. Фран[циин] правительствые социалистну[уд] толгойлжо байгаашье һаань, Ф[ран]ци Испаниин кандидатурые дэ[мжэ]хэ. Мүн Англишье Испаниие НА[ТО-]гэй гэшүүн болгохын түлөө оро[лдо]хо бэзэ гэжэ журнал бэшэнэ.

Макмиллан Бермудска аралһаа мордобо

НЬЮ-ЙОРК, мартын 27. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентствын корреспондентын Бермудска аралһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, Англиин премьер-министр Макмиллан Канадын премьер-министр Сен-Ло[ран]тай хэлсээ хэһэнэйнгээ һүү[лээр] мартын 27-ной үглөөгүүр Ло[ндон] мордоо.

□ □ □

Үнэгэнэй фермэ олзо ехэтэй

Хотирон бэтирэн урдагша Худан голой зүүн эрьедэ Хэжэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой центр—Михайловка тосхон оршодог. Энэ артелиин гэшүүд Парти, Правительствынгаа анхарал оролдолгодо харюу болгон, ажал хүдэлмэридөө бүри абьяастайгаар хандажа, колхозойнгоо ажахые олзо доход ехэтэй болгохын түлөө тэмсэнэ.

Тэдэнэй дундаһаа дүй дүршэл ехэтэй үнэгэшэн Никита Степанович Пятыгай оролдосото ажалые магтахаар.

—Үнгэрһэн жэлдэ энэ фермэ артельдээ 79967 түхэригэй олзо доход оруулаа. Тэрэнь колхозой бүхы мүнгэн олзын арба гаран процент болоно. Хэрбээ ажалта үдэртэ оруулаад бодобол, ангай фермэ дээрэ гаргашалагдаһан ажалта үдэр бүриин 53 түхэригэй олзо абтаа. Тиин олзо ехэтэй хонин ажалда гаргашалагдаһан ажалта үдэр бүриин 12,7 түхэригэй олзо ороо. Тарян ажалда гаргашалагдаһан ажалта үдэртэ миил 3,3 түхэриг олзо доход абтаһан байна бшуу.

Тиимэһээ, энэ колхозой ангай фермэ хамтын ажахын эгээл олзо ехэтэй һалбариин нэгэн болоод байнхай.

Хайшан гээд, ямар аргаар энэ амжалта туйлагдааб гэжэ үнэгэшэн Никита Степанович ехэл ханамжатайгаар, нэгэшье юумэ мартангүй хөөрэхые хүсэнэ.

Үнэгэдэй фермэнь Михайловка тосхонһоо хоёрхон модоной газарта, үзэсхэлэн гоё ой модоор хүреэлэгдэһэн бишыхан тэбхэр соорхой соо байдаг. Энэ фермэ анха түрүүн арба юһэн жэлэй урда тээ байгуулагдаа һэн. Никита Степанович Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай урда тээ энэ фермэ дээрэ хүдэлжэ байһан юм.

Дайнай үедэ, мүн хойшонхи жэлнүүдтэ энэ фермые граждан дайнда хабаадалсаһан, партизан Федот Петрович Кривошеев эрхилжэ байгаад, үндэр наһатай боложо амаралтада гарахадань, нютагай зон 1954 ондо Никита Степановичые энэ харюусалгата ажалда табиһан байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда эрэлхэгээр ябажа, үрөөһэн гараа ехээр гэмтээһэншье мүртөө колхознигуудай этигэл найдабариие харюулжа шадана.

Энэ фермэдэ мүнөө 22 толгой эмэ үнэгэн, 8 эрэ үнэгэн бии.

—Ангай фермые олзо ехэтэй болгохын түлөө олон гүлгэ абажа, түлжүүлхэ хэрэгтэй,— гэжэ Никита Степанович хөөрэнэ.

1955 ондо 12 эмэ үнэгэнһөө 36 гүлгэн абтаа һаа, үнгэрэгшэ жэлдэ 18 эмэ үнэгэнһөө 59 гүлгэн түлжүүлэгдээ.

Тиигэжэ нёдондо үнэгэн бүриһөө 3,3 гүлгэн түлжүүлэгдээ ха юм.

Энээнэйнгээ ашаар үнгэрэгшэ намартаа үнэгэнэй 48 арһа гүрэндөө худалдаха, 5 үнэгэ амидыгаар газаашань худалдаха арга олоһон байна. 6 залуу үнэгэн фермэ дээрээ үлөөгдөө һэн.

Гүлгэ абажа түлжүүлхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэйнь түлөө үнэгэшэдтэ 2175 түхэриг нэмэлтэ түлбэри үгтөө.

—Үнэгэн гээшэмнай үльгэр туужада хэлсэгдэдэг хадаа мэхэтэйхэн амитан даа. Тэрэнэй хойноһоо шадажал харууһалха хэрэгтэй,—гэжэ Никита Степанович хөөрэнэ. —Илангаяа үнэгэнэй ороондо орохо, гүлгэлхэ үедэнь һайнаар харууһалха шухала.

Урзанда жэл үнэгэднай февралиин 9-һөө мартын 24 болотор ороондо орожо дүүрээ һэн. Мүнөө жэл үнэгэдэй ороон бүри һайнаар, түргэнөөр—февралиин 4-һөө мартын арбаад хүрэтэр үнгэрһэн байха юм.

Үнэгэдые һайнаар ороондо оруулхын тула тэдэнэртэ тахяагай үндэгэ түүхэйгээр эдюулхэ, мяха үгэхэ, мүн витаминтай тэжээл эдюулхэ хэрэгтэй. Тиимэ тэжээл бэлдэхын түлөө гэр соогоо ороһо тарижа ургуулаад, ногооень абажа, тэжээлдэнь холижо үгэнэ. Тэрээнһээ гадна эһээгдэһэн дрожжи үгэлсэдэг, морковь эдюулдэг байна.

Гэхэтэй хамта ороондо орохоёо һанаһан үнэгые һайса ажаглажа байха хэрэгтэй. Хэрбээ үнэгэнэй орооной эхилхэдэ, саг дээрэнь ороондо табяагүй һаа—һубай гарахадаа болохо бшуу. Тиигэбэл бүхэли жэл соо үнэгэдые эдеэлүүлжэ, харууһалжа, миил гарза хэхэ болоно ха юм.

Үнэгэдые ороондо оруулхадаа түрэл шуһа холихогүй гэжэ оролдохо хэрэгтэй. Тиимэһээ, фермэ дээрэ үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриин бүридхэлые нягтаар табидаг байна. Тэрэнэй хажуугаар эрэ үнэгэдые үе үе болоод лэ бусад ажахынуудтай андалдадаг болонхой. Тиигэбэшье, энэ талаар дутагдалнууд бии. Эрэ үнэгэдые 1953 онһоо хойшо андалдаагүй байшоо.

—Түрэл шуһан холигдобол, үнэгэдһөө өөдэгүй, түргэн үбшэлдэг гүлгэнүүд гарадаг юм,—гэжэ үнэгэшэн онсо тэмдэглэнэ.

Эрэ үнэгэдые ороондо табиһанайнгаа һүүлээр үдэр бүриинь эдеэнэй нормо дээрэ түүхэй мяха, нэгэ үндэгэ, һү нэмэжэ эдюулхэдэ һайн үрэ харуулаа. Мүн зунай сагта һүүдэр газарта табижа хатааһан халаахай эдюулхэдэ болохо юм.

Үнэгэдэйнгөө ороондо ороһон үдэрые алдангүй бэшэжэ байха хэрэгтэй. Тиигэбэл, ямар үнэгэн хэзээ гүлгэлхэб гэжэ мэдэхэ болоно бшуу. Ангай фермэдэ үнэгэдэй гүлгэлхэ үень эгээл харюусалгатай үе гэжэ тоологдодог. Хэрбээ энэ үедэ тэдэниие муугаар харууһалаа һаа, аяынь оложо һайса эдеэлүүлээгүй һаа—гүлгэдөө алажа, эдижэшье бололдог.

—Үнэгэн ороондо ороһонойнгоо һүүлээр 51—52 хоноод гүлгэлдэг. Энэ үедэнь тэдэндэ ехэл анхаралтайгаар хандадагбди—гэжэ үнэгэшэн хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ.

—Үнэгэнэй гүлгэлхэ үеын ойртоходо, фермэдээ гаднын хүниие оруулха хэрэггүй. Энэ үедөө үнэгэн ехэл зобонги, дошхон байдаг. Тэрэниие номгоруулхын тула һү уулгадаг, түүхэй мяха, элигэ эдюулдэгбди.

Үнэгэнэй орожо гүлгэлхэ газарые ехэл аятайгаар заһаха, зоотехническэ заабариин ёһоор түхеэрхэ хэрэгтэй.

—Манай фермын байра хуушаржа, үнэгэдэй гүлгэлхэ газарые шэнэлхээр болонхой. Тиигэбэшье, колхозой правлени эрилтыемнай дүүргэнэгүй,—гэжэ Никита Степанович мэдүүлнэ.

Гүлгэдэй бишыханда эхыень сүүдхэдээ гурба дахин эдеэлүүлдэг, һү нэмэжэ үгэдэг, мяха эдюулдэг байха юм. Гараһанһаа хойшо 20—21 хоноод, гүлгэдынь өөһэдөө эдеэлжэ эхилдэг.

Октябрь, ноябрь соо гүлгэдые эхэһээнь һалгаадаг юм. Ноябриин 25-һаа декабриин 20 болотор үнэгэнэй арһан эгээн һайн шанартай байдаг. Энэл үедэ үнэгэдэйнгөө арһые абадаг байна.

Үнэгэнэй арһанай шанарынь мүн харууһанһаа, тэжээлһээ болодог. Ангай байра ходо сэбэр, хуурай байха зэргэтэй.

Фермэдэнь үдэрэй гурим наринаар сахигдана. Үбэлдөө үглөөнэй 7 часта түрүүшын эдеэлүүлгэ болодог, хабартаа, зундаа—бүри эртэ эхилдэг юм. Үнэгэд үглөөнэй, үдэшын харанхыда эдеэлхэ дуратай байдаг гэжэ үнэгэшэд хэлэнэ. Үдэртөө тэдэнэртэ эдеэн үгтэдэггүй. Зунай сагта байрадань сэбэр уһан ходо табяатай байдаг юм.

Үнэгэдые элдэб үбшэнһөө һэргылхын тула, тэдэнэй тэжээлые зүбөөр буйлуулжа үгэдэг. Үхэһэн малай мяха бусалгаад, машинаар татажа жэжэ болгоод, дабһа, гурил яһанай гурил, бага зэргэ загаһанай тоһо гэхэ мэтые худхаад үгэдэг.

Хэрбээ эдэ бүгэдые шэгнүүрээрнь абаха болоо һаа, нэгэ үнэгэндэ сүүдхэдээ 340—360 грамм мяхан, 35—40 грамм таряа талханай зүйл, 3—4 грамм загаһанай тоһон, 2—3 грамм талханай дрожжи, 1—2 грамм шэниисын ногоон эшэ үгтэдэг.

Тэрээнһээ гадна, аймагтахи бэлэдхэлэй контороор дамжуулан тутова хорхой абадаг, тэрээниие тоһо үнжэгэнэй орондо ангуудтаа эдюулдэг.

Энэ фермын хүдэлмэридэнь Чесанын МТС-эй главна ветеринарна врач Гунсын Аюшеевна Цыденова ехэхэн туһа хүргэдэг. Үнэгэдэй үбшэлхөө һанахада, пенициллинээр таридаг юм. Эдэ бүгэдын ашаар һүүлэй хоёр жэлэй туршада нэгэшье үнэгэн гарзалаагүй.

—Мүнөө жэлдэ үнэгэн бүр[иһөө] дунда жэшээгээр 3,5 гүлгэ түлж[үүл]хэ гэһэн социалистическэ у[ялга] абаад, бүхы мэргэжэл шадаб[арияа] гаргажа хүдэлнэбди,—гэжэ Н[ики]та Степанович ехэ хүхюутэй хөөрэнэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агу[ухэ] дайнай урда тээ, 1940 ондо Х[...] ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ [хаба]адаха эрхэ олоһон тухайгаа [...]нан һанан хөөрэбэ. Энэ жэлдэ [...]хоздоо ехэхэн олзо оруулжа, Б[үхэ]союзна выставкэдэ хабаадаха [эрхэ] олохын тула шармайн орол[досотой] байһаниинь элирнэ.

«Харагты даа, эпээхэн ургу[...] байһан ороонһыемни» гээд, [...]нэй хажууда табяатай байһ[ан ...] тагар гэгшын хайрсаг соо 10-[...] сантиметр болотороо ургаһан [...] ниисын ногоо харуулна. Мүн [...]мэдэнь хэдэн иимэ хайрсаг соо[һоо ...]гоон ургажа байдаг юм.

—Фермэдэмнай юун дутууб [гэхэ]дэ, гүлгэдые байлгаха байраар [...]бди. Хэрбээ би өөрөө хоёр га[ртай] һаа, дархалжархихал байгаа[...] гээд, Никита Степанович да[...] шархатажа хүдэлхэеэ болишо[...] гараа заана.—Иигээд апрель [...] һарада үнэгэднай гүлгэлжэ эхи[лхэ,] тиигэтэрнь шэнэ гэрнүүдые з[аһа]гүй бүтээхэл һанаан бии,—гэбэ.

Энэ үедэ решёткын саагуур [...]һан хара халтар үнэгэд нюдөө б[...]тылгэн, баглагар һүүлээ иишэ т[...]шэнь хаясгаан, хойшо урагш[аа] ябуултана.

—Энэл даа, баялигнай. Энэл [...] зөөлэн алтамнай! — гээд Ни[кита] Степанович гараа үнэгэд тээшэ [...] гэнэ.

Б. ГЫЛЫК[...]
манай кор[респондент]

Редактор Д. Л. ЛОБСАН[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора— 32-74. отв. секретаря —27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства—47-59, пропаганды и переводов—35-14, культуры и быта, промышленности —34-05, местной информации и писем—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров —16.

Н 00385. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 18[...]